

Gazimağusa Kutup Osman Efendi Türbe Kitâbesi ve Kitâbe Metninin Problemleri

Metin AKAR^{1*}

Araştırma makalesi

Geliş Tarihi /Received: Şubat / February 2020

Kabul Tarihi / Accepted: Şubat / February 2020

(Bu makale, itenticate yazılımınca taranmıştır.)

Öz: Türk mutasavvıfı Atpazarî Osman Fazlî / Kutup Osman Efendi, sarayla da iyi ilişkileri olan, huzur dersleri veren bir şeyhtir. Halk, esnaf ve eşrafı ilmiyle etkilemiş, Sultan II. Süleyman'ın cülûsu sırasında meydana gelen kargaşayı durdurmada nüfuzundan yararlanmıştı. Gücünden çekinen Köprülüzade Fazıl Mustafa Paşa onu Magosa'ya sürmüştür. Buradaki hayatı uzun sürmemiş, 1691'de ölmüştür. Mezarı, zamanla kaybolmuştur. Kıbrıs muhassılı El-Hac Seyyid Mehmed Ağa, 1824'te kabrini buldurur, sonra da bugünkü türbeyi yaptırır. Türbe kitâbesi Seyyid Feyzullâh Dede tarafından 1835-36 yılında kopya edilmiştir. Burada anlatılanlar, Bursalı Şeyh İsmail Hakkî'nin *Silsile-nâme* ve *Tamâmü'l-Feyz* adlı eserlerinden alınmıştır. Geleneğimizde anıt mezar ve türbe kitâbeleri umumiyetle kısa olur. Elbette bunun Köktürk ve Uygur kitâbeleri gibi istisnaları vardır. Kutup Osman Efendi türbe kitâbesi de belki bu istisnaların son örneğidir. Kitâbenin, el yazması nüshası bulunmak gibi bir başka sıra dışı vasfı vardır. Bilinen iki nüshası arasında, 128 yerde fark vardır. Makalede bu farklara işaret edilerek metin tenkidi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Kutup Osman, Türbe, Kitâbe, Magosa, Kıbrıs.*

^{1*} Prof. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, İstanbul / TÜRKİYE. metinakar@aydin.edu.tr
[Orcid.org/0000-0003-3847-0561](https://orcid.org/0000-0003-3847-0561)

Turbeh Inscription of Kutup Osman of Famagusta and Issiuses about the Inscription

Abstract: A Turkish sufi, Atpazarî Osman Fazlî / Kutup Osman Efendi was a sheikh who had good relations with the palace also a serenity tutor. He had influenced the local people, merchants and gentries through his wisdom. His influence was used to stop the turmoil that occurred during Suleiman II's ascent to the throne. Köprülüzade Fazıl Mustafa Pasha, who was afraid of his power, exiled him to Famagusta. His life here did not last long, he died in 1691. In 1824, tax collector of Cyprus, El-Hac Seyyid Mehmed Ağa found his tomb and built the turbeh of today. The inscription of the turbeh was copied by SeyyidFeyzullâhDede in 1835-36. What is described here is taken from the works of sheikh İsmail Hakkî, *Silsile-nâme* and *Tamâmü'l-Feyz*. In our tradition, turbeh inscription are usually short. There are exceptions, of course, such as the Kokturk and Uighur inscriptions. The turbeh inscription of Kutup Osman is perhaps the last example of these exceptions. The inscription has another unusual quality, such as having manuscript copies. There are differences in 128 places between two known copies. The text was criticized by pointing out these differences.

Keywords: *Kutup Osman, Turbeh, Inscription, Famagusta, Cyprus*

Hayatı

Türk tasavvuf düşüncesinin önde gelen isimlerinden ve Celvetîliğin büyük şeyhlerinden olan, Türkiye Türklerince Atpazarî Osman Fazlî, Kıbrıs Türklerince de Kutup Osman Efendi olarak tanınan bu bilginin, ilmî ve edebî şahsiyeti, eserleri konusunda en sağlam bilgiler, onun yetiştirdiği büyük Türk azizlerinden Bursalı İsmail Hakkî (1653-1725) tarafından yazılan *Silsilenâme-i Celvetî* ve *Tamâmü'l-Feyz* adlı eserlerde mevcuttur. Kutup Osman Efendi'nin hayatı hakkında bilgi veren yeni yazılar çoğunlukla *Zeyl-i Şekayık* (Uşşâkîzâde), *Râşid Tarihi* (Raşid) ve *Sefîne* (Vassaf) gibi eski kaynaklara dayanmaktadır. Bu eserlerde verilen bilgilere göre Kutup Osman Efendi 1041 / 1632 yılında Şumnu'da doğdu. Halvetiyye tarikatine mensup olan Fethullah Efendi'nin oğludur.

İlk bilgilerini babasından aldıktan sonra Şumnu'dan Edirne'ye geçmiş ve bu şehirde Celvetiliğin kurucusu olan Aziz Mahmud Hüdâyî Efendi (948-1038 / 1541-1628)'nin halifelerinden Saçlı Hüseyin Efendi'ye intisap etmiştir. Daha sonra İstanbul'a gidip Zeyrek semtinde Celvetîyye tekkesinde mürşit olan Şeyh Zâkirzâde Abdullah Efendi'ye bağlanarak ondan sekiz yıl feyz almıştır. Aynı yıllarda başka bilim adamlarının da derslerine devam ederek ilmini arttırmıştır. Tasavvuf yolunda mühim merhaleler katettikten sonra Edirne'ye bağlı olan Aydos'ta halife olarak görevlendirilmiştir. Buradan da, nakledildiği Filibe'deki yıpratıcı meşihat görevinden sonra tekrar İstanbul'a gelerek Manisalı Mehmet Paşa Camii'nde bir tekke kurup, gerek burada ve gerekse Vefa ve Süleymaniye camilerinde ana teması "vahdet-i vücud" olan dersler vermiştir. Bu yıllarda, Sultan IV. Mehmet (1051-28 Rebiülahir 1104/1641-6 Ocak 1693) 'in huzuruna kabul edilmiş, devletin işleyişi ve sair siyâsî meseleler hakkındaki görüşlerini Sultan'a arz etme fırsatı bulmuştur. Osman Efendi, 1689 Belgrad Seferi'ne de fiilen katılmış fakat Sofya'dan ileri gitmesine izin verilmemiştir. Sofya Seferi'nin bozgunla neticelenmesi üzerine İstanbul'a dönmüş, siyasetle ilgisini kesmiş ve kendini irşad işlerine vermişse de, Sultan IV. Mehmed'in tahttan indirilip Sultan II. Süleyman (15 Safer 1052-26 Ramazan 1102 / 15 Mayıs 1642-23 Haziran 1691)'ın saltanata getirilişi sırasında kader ona tekrar tarihî bir misyon yüklemiş, Osman Efendi devlete tasallutta bulunan zorbalara müdahale etmiş, onlara geri adım attırmış ve olayları yatıştırmıştır (Kütükoğlu, 1979: 158-159). Onun bu gücü yöneticileri ürkütmüş, artık siyasetle uğraşmasa da Köprülüzade Fazıl Mustafa Paşa (1637-20 Ağustos 1691) tarafından, Magosa'ya sürgün edilmiştir (Dede, I; Yıldız, 1991: 84). Osman Efendi'nin Kıbrıs adasına gelişi 06.08.1690 ile 04.09.1690 tarihleri arasında olabilir. Şeyh, burada hayatının son günlerini yaşamış; 17 Zilhicce 1102 / 11 Eylül 1691 tarihinde, salı günü vefat etmiş ve misafir olarak geldiği bu beldeye ebedî olarak yerleşmiştir. Bugün mevcut olan türbesi daha sonraki yıllarda yapılmıştır. Halifesi Bursalı İsmail Hakkı, şeyhinin vefatı üzerine şu tarihi söylemiştir:

*Bûlbûl-i hoş-lehçe-i gül-zâr-ı ma'nâ ya'ni şeyh
Bulmadı âhir bu fânîde bekâdan râyiha
Kudsiyân-ı pâk-dil Hakkî el açup dediler
Rûh-ı pâki-çün 'azîziñ okuyalım Fâtiha*

Makâm-ı eş-şeyh Firdevs ü Tûbâ (1102 / 1691)

İlmî Şahsiyeti ve Eserleri

Kutup Osman Efendi İslâm dini ile ilgili olan bilimlerle tasavvufu iyi derecede bilir. “Vahdet-i vücud” a inandığı için, bu fikrin ve inancın en şiddetli savunucuları olan Muhyiddin İbnü'l-Arabî (7 Ağustos 1165 Cumartesi / Şam, 6 Aralık 1240 Cuma) ile onun üvey oğlu Konyalı Sadreddin (1240-1274), Osman Efendi'nin manevî rehberleri olmuştur.

Onun yetiştirdiği en büyük insan Bursalı İsmail Hakkı (1653-20 Temmuz 1725)'dir. Türk tasavvuf tarihinin en meşhur tefsirlerinden olan İsmail Hakkı'nın *Rûhü-l-Beyân*'ı, Osman Efendi'nin *Lâyihatü'l-Berkıyyat* adlı eserine dayanılarak yazılmıştır. İlimine güvenilen insanlardan olduğu için Sultan IV. Mehmed'in huzurunda da derse davet edilmiştir. Halk, esnaf ve eşraf üzerinde ilmiyle etki yapmış, bu tesirden dolayı Sultan II. Süleyman'ın cülûsu sırasında meydana gelen kargaşayı durdurmada Osman Efendi'nin nüfuzundan yararlanılmıştır.

XVII. yüzyılda şiddetlenen tekke ve medrese kavgalarında Osman Efendi tekke tarafının önemli savunucuları arasındaydı. Osman Efendi'nin Fazlî mahlası ile ilâhiler yazdığı bilinmektedir (Şeyhî, 1989: 90). Kutup Osman Efendi'nin eserlerinin önemli bir bölümünü meşhur “vahdet-i vücud”çuların kitaplarına yazdığı şerhler ve hâşiyeler teşkil eder. Bunların konuları tasavvuf, fıkıh, tefsir, ilmihâl, belâgat, beyân, meânî, münazara âdâbı, hikmet, kimya, iksirdir. Şiir ve mektup türlerinde eserleri de vardır. Eserlerinin sayısı yirmiden fazladır (Akar, 1998: 32-34).

Türbesi

Kutup Osman Efendi'nin defnedildiği yıllarda, mezarı üstünde türbe yoktur. Mevcut ve muhtemelen basit bir yapıdan ibaret olan kabir zamanla kaybolmaya yüz tutunca, üstüne 1739 yılında bir

türbe ve yanına da bir tekke inşa edilmiştir (Andız, 1990: 46). Daha sonraları, adaya gelen muhassıllardan (Cobham, 1908: 352), Hasan Fehmi'ye göre de Sultan II. Mahmud devri valilerinden (Fehmi, tarihsiz: 122 ve 1987: 138-139) El-hac Seyyid Mehmed Ağa tarafından “1824 yılında türbe ve tekke yeni baştan inşa edilerek yanına bir mescit ile tarikat mensuplarının barınması için de bazı odalar eklenmiş” (Andız, 1996: 46) ve bu tekkeye bir şeyh tayin edilmiştir (Metin, 1959: 231; Fehmi, tarihsiz: 122).

Seyyid Mehmed Ağa Kıbrıs'a geldiğinde Kutup Osman Efendi'nin kabri yerle bir olmuş durumdadır. Mezarın yeri, bu tarihlerde takriben 80 yaşlarında olan ve dürüstlüğü ile tanınan bir kadının ifadesi ve şahitliğiyle belirlenmiş, kazılan bu yerden şeyhin Celvetî işaretli mezar taşı ve iskeleti bulunduktan sonra (Dede, 1251: 1) türbe inşaatı başlatılmıştır.

Kimi yazarlar türbe yanında mescit bulunmadığını, bu yapının Seyyid Mehmed Ağa tarafından inşa ettirildiğini, türbe kitâbesindeki ifadelere dayanarak anlatırlar (Alasya, 1988: 317). Odalar minyatür bir avluyu üç taraftan çevrelemektedir. Türbe ve mescit kesme sarı taşlardan yapılmıştır ve Namık Kemal Lisesi avlusunda, eskiden polis karakolu iken şimdi vakıf dükkânları olarak kullanılan yapının yakınında, çam ağaçları arasında yer almaktadır.

Eskiden, türbenin ceviz ağacından yapılmış çok güzel bir kapısı olduğu, mezar üzerindeki sandukada da üstü âyetlerle tezyin edilmiş bir örtünün bulunduğu bildirilmektedir (Fehmi, tarihsiz: 122; Fehmi, 1987, 139). Bugün kabrin üzerinde çirkin bir sanduka ile onu saran yeşil bir çuha örtü ve bir sarık vardır. Türbe içinde bir yerlerden yanlış okunmuş, yeni harflerle yazılmış bir kitâbe duvarda asılı durmaktadır.

Türbeyi ve külliyei 1975 yılında gezen bir sanat tarihçimiz burası hakkındaki bilgi ve kanaatlerini şöyle ifade etmektedir: “Magosa'da XVIII. yüzyıldan kalma Kutup Osman Tekke ve Türbesi, onarım plânlarında hemen ele alınması gereken bir eserdir. Yapı, bir avlunun üç tarafını çevreleyen çeşitli mekânlardan meydana gelmektedir. Merkezden bir giriş vardır. Girişin sağ kanadındaki kubbeli ve tonozlu mekânlar türbeye aittir. Bunun karşısındaki revaklar avluyu çevreler. Eyvan kemerleri çatlayan, kubbelerde tehlikeli çatlaklar görülen bu yapı da Lefkoşa'daki benzerleri gibi

önemli eserler arasındadır” (Aslanapa, 1975, 25). Âcilen onarılması gereği uzmanlarca belirtilen bu yapı maalesef yıllarca ihmal edilmiş, iyi niyetli fakat ehil olmayan kişilerce çok çirkin şekilde tamir ettirilmiştir. Külliye yeniden ele alınıp, ilmî metodlara uygun olarak, tercihen Türkiye Cumhuriyeti tarafından restore edilmeli ve binaya hayatiyet kazandırılmak için kültür hizmetlerinde kullanılır hâle getirilmelidir.

Türbenin yapıldığı tarihten son zamanlara kadar resmî görevli türbedarı olmuştur. Bunların sonuncusu Zeliha Hanım’dır. Bu hanım, tekke yanındaki bir lojmanda kira vermeden oturmuş, Evkaf Dairesi’nden aldığı 2-3 Kıbrıs Lirası gibi az bir para karşılığında bakıcılık hizmetini yıllarca yürütmüştür. Bu para kesilip lojmandan da çıkarılmış olmasına rağmen türbenin temizlik işlerini yine uzun yıllar fahrî olarak yürütmüş ve yakın zamanlarda vefat etmiştir (Kaynak kişi: Raif).

Kutup Osman Külliyesi, yani türbe, mescit ve tekkesinin plânları da çeşitli eserlerde yer almaktadır (Hakeri, tarihsiz: 221, 427). Kutup Osman Tekkesi, Magosa halkının manevî terbiyesinde yıllarca rol aldıktan sonra, tarih içinde, ihtiyaç duyuldukça medrese ve modern eğitim veren bir okul olarak hizmet vermiştir. Bu medrese ile ilgili vakıflar da vardır (Süha, 1969: 44). Tekke, son olarak Namık Kemal Lisesi’nin kuruluş yeri olmuş, yeni lise binası yapıldıktan sonra da eğitimin hizmetinde bulunmuştur. Bugün de Namık Kemal Lisesi’ne bağlı bir eğitim binasıdır.

Kıbrıs Türkleri, Kutup Osman Efendi’nin ermişliğine inanır ve ona saygı gösterirler. Magosa’da, bir kimsenin bir şeyi bilip bilmezlikten geldiğini, bir başka deyişle “ârifçe cahilleştiğini” ifade etmek için “*Kutup Osman Efendi gibi; bilir de bilmezlikten gelir.*” deyimini kullanılır. Bu deyimde de Kutup Osman’ın ermişliğine, onun Tanrı’nın velî kullarından olduğuna dair tam bir inanç yatmaktadır. Ada Türkleri arasında, bilhassa Magosa’da, 1920 yılında *Kutup Osman* adının şahıs ismi olarak kullanıldığına dair bir belgemiz vardır: Lefkoşa’da, İzmir felâketzedelerine yardım maksadıyla oynanan tiyatro eseri ve bu gecede açık arttırmaya konulan divitin sahibi olan çocuğun adı da *Kutup Osman*’dır. Bu olay “*Doğru Yol*” gazetesinin 29 Mart 1920 tarihinde çıkan 27. sayısında geniş şekilde anlatılmaktadır (Akar, 1997: 16).

Türbe Kitâbesi

Ziyaretçileri bilgilendirmek amacıyla yazılmıştır. Bilgiler, Bursalı Şeyh İsmail Hakkî'nin *Silsile-nâme* ve *Tamâmü'l-Feyz* adlı eserlerinden kısaltılarak alınmıştır. Kitâbenin özeti şöyledir:

“Kutup Osman Efendi, Şumnu'da doğdu. Babası, Şeyh Fethullâh Efendi'dir. On yedi yaşında iken annesinden izin alıp, kâmil bir mürşit bulmak amacıyla önce Edirne'ye, sonra da İstanbul'a gider. Zeyrek'te, Zâkir-zâde Şeyh Abdullâh Efendi'ye intisap eder. Sekiz yıl bu şeyhten eğitim görür. Onun duası uğuruyla bütün ilimleri öğrenir. Şeyhi ona hilâfet teklif ederse de o, şeyhine hizmet yolunu tercih eder. Bir gece 'âlem-i melekût müşahedesinde iken' Tanrı, kendisine bir Mushaf verip, 'Bununla kullarımı davet et!' diye buyurur. Bunun üzerine şeyhinden hilâfet alıp Aydos'a gider; burada 6 yıl iķâmet eder. Bir ilahî işaret üzerine Filibe'ye göçer ve bu şehirde de 15 seneden fazla kalır. Sonra İstanbul'a gelip Atpazarı'nda bulunan Kul Cami'i semtine bir ev yapıp yerleşir. Burada halka, salı ve cuma günleri dışında va'z ve nasihatler verir. Şöhreti saraya ulaşır. Sultan IV. Mehmed huzurunda bile zikir yaptırır. Ününe paralel olarak siyasî nüfuzu da artar. Sultan II. Süleyman devrinde bazı vezirlerin gazez ve hasetleri sebebiyle Magosa'ya sürülür. 13 ay burada yaşar ve vefat eder (1102). Cesedi bu mübarek yere gömülür. Kutup Osman Efendi gizli ve açık bütün ilimleri bilir. Kerametleri vardır. 23 sene mürşitlik yapmıştır. *Kutb* olmuştur. Yüzden fazla halife yetiştirmiştir. Muhyiddîn ibni Arabî ile Sadreddîn Konevî'nin bazı eserlerini şerh etmiştir. “İksir”e dair eserleri de vardır. Mezarı zamanla kaybolmuş iken 1240 yılında, ölümünden 138 sene sonra, (Sultan II. Mahmud devrinde), Muhassıl [vergi tahsildarı] Mehmed Ağa, önce kabrini buldurur, sonra da oraya bir türbe yaptırır. Seyyid Feyzullâh Dede tarafından 1251 / (29.04.1835 ile 17.04.1836 arası) yılında kopya edilen kitâbe, padişâha duâ ve vefat tarihini gösteren kıta ile sona erer.”

Kitâbe metni bu güne kadar doğru okunmuş hâlde neşredilmiş değildir. Bir neşrin (Rıza, 1951: 19-20) sadece iki sayfasındaki bilime uymayacak şekilde okunmuş kelime ve ibarelerin sayısının elliyi aştığını söylersek doğru metin neşrine ne kadar çok ihtiyaç olduğu apaçık görülür.

Kitâbe metnini kimin yazdığı kesin olarak bilinmemektedir. Kitâbe levhasında hattat veya müellif adı olarak, kenarda, şu kayıt vardır: “Ketebehu hâdim-i fukarâ-yı Mevlevî-hâne-i Lefkoşa, Seyyid Feyzullâh Dede. Sene 1251”.

Kitâbenin Maddî Yapısı

Türbe kitâbesi 5 cm. kalınlığında, ilki 68x171 cm., ikincisi 70x170 cm. ebadında olan, yıldız boyalı çerçeveler içinde iki tahta levha üzerine, erkek yazı şeklinde oyularak yazılmıştır. Birinci levhada satır uzunluğu 61 cm., ikinci levhada 60 cm.’dir. Yazı, birinci levhada turuncu renkli ve 0,5 cm. kalınlığında; ikinci levhada siyah renkli ve 1 cm. kalınlığında olan cetveller içine yazılmıştır. Kitâbe, yer yer harekeli, sülüs yazı ile yazılmış, yıldız boya ile boyanmıştır. Zemin, mat yeşil yağlı boyalıdır. İlk kitâbe levhasının birinci satırını oluşturan iki kelime, 5 cm. kalınlığındaki cetvel ile çerçeve içine sokulan yarım dairelik zemine yazılmıştır. İlk levhada 41 satır, ikincide 42 satır mevcuttur. İkinci levha altında iki yay ile desteklenmiş genişçe bir yarım dairelik zeminde 5 satır vardır. Bu yarım dairenin sağında, bir sepet veya vazo içine yerleştirilmiş üç sarı gül, bir sarı karanfıl, üstteki üç, alttaki beş kırmızı lâle bulunduran dallar ve yeşil yapraklardan oluşan bir resim mevcuttur. Yarım dairenin solunda yeşil dal ve yaprakların arasına nakşedilmiş bir adet sarı lâle vardır. Bu lâlenin sol üst tarafı ile çerçeve arasında turuncu zeminli dikdörtgen içinde yıldız boyalı, harekesiz ve noktasız olarak yazılmış üç satırlık bir ketebe kaydı bölümü görülmektedir. Çerçeveler yıpranmış ve yer yer boya dökülmüştür. Yazılarda önemli tahribat yoktur. İkinci levha çatlamış veya bütünü oluşturan parçalardan biri yerinden oynamıştır. Güvenliğinin temini için türbedeki yerinden alınarak Magosa Cambulat Müzesi’nde, demirli camekânlar içinde korunmakta ve teşhir edilmektedir. Kitâbe sanat eseri olarak da oldukça değerlidir.

Kitâbenin Nüshaları*

Geleneğimizde türbe kitâbeleri umumiyetle kısa olur. Elbette bunun istisnaları da vardır. Bugünkü bilgilerimize göre ilk istisnalar Köktürk ve Uygur kitâbeleridir. Kutup Osman Efendi türbe kitâbesi de belki bu istisnaların son örneğidir. Bu kitâbenin bir başka sıra dışı

vasfı daha vardır: İkinci nüshası. Kâğıda yazılı olan bu nüsha Girne Millî Arşivi, Sultan II. Mahmud Kitapları bölümündedir.

Bu iki nüsha karşılaştırıldı. Her iki metinde de noksanlıklar vardır. Kitâbenin bilinen iki nüshası arasında, aşağı 131 yerde fark tespit edildi. Bu durum karşısında tereddüde düştük: “Hangi metin tam ve doğrudur? Hangi metni kitâbe metni sayacağız? Metin tenkidi yapmalı ve yeni bir metin ortaya koymalı mıyız?” Bu soruların cevaplandırılması ve tartışılması için uygun bir ortama da rast gelmedik. Bu sebeple makalemizde her iki nüshanın metnini aynen naklettikten sonra, tenkitli metin oluşturulmuştur. İlk defa gerçekleştirilen bu işlem, çalışmanın orijinalitesini teşkil etmektedir.

Kutup Osman Efendi'nin Gazimağusa Cambulat Müzesi'nde Korunan Türbe Kitâbesinin Metni:

[I-1] Hüve'l-Bâkî

[I-2] Biñ yüz bir senesinde Kıbrıs cezîresinde Magosa kal'asına şeref-bahşâ-yı nüzül ve biñ yüz iki senesi şehir-i Zilhiccetü'l-Harâm'ın on yedinci günü hulûl-i ecel-i mev'ûdıyla [I-3] irthâl-i dâr-ı beķâ ve resîde-i ser-menzil-i vâlâ-liķâ olan 'Osmân Fazlullâhî *kuddise sirrehu* hazretlerinin mübârek kabr-i şerîf ve merkad-i münîfleri ol târîhden beri [I-4] mestûr iken biñ iki yüz kırk târîhinde cezîre-i mezkûrede muhassıl bulunan sâhib-i hayrât u râğıb-ı müberrât dergâh-ı âlî kapucibaşlarından ve tarikat-ı 'aliyye muhibb ü mensûblarından [I-5] 'atûfetlü El-hâc Seyyîd Mehemmed Aga hazretleri Âstâne-i 'aliyyede 'azîz-i müşârün-ileyh *kuddise sirrehu* hazretlerinin evsâf-ı şerîflerini ve cezîre-i mezbûrede Magosa kal'ası pîşgâhında vedî'a-yı hâk-i [I-6] 'anber-nâk olduğu ba'zı mensûbân-ı tarikat-i Celvetiyye'den istimâ' étmiş bulunmağ-ıla cezîreye vürûdında merkad-i sa'âdetlerini teftîş ü tecessüs husûsında sa'y ü ihtimâm édüp [I-7] nihâyet kal'a-yı mezbûrede sâlihâtdan seksen yaşına yétmiş bir sâl-horde hâtûn mahall-i kabr-i şerîflerini ta'yîn étdikde muhassıl-ı müşârün-ileyh ve vücûh-ı ahâlîden ba'zı eşrâf hâzır ve nâzır [I-8] oldukları hâlde mevzi'-i merķûmı usûlü-y-le hafre mübâşeretleri esnâsında eser-i kabr-i şerîf nümâyân olup ve cânib-i re's-i sa'âdetlerine mensûb olup mürûr-ı ezmân ile üzerine rîk ü türâb perde ve hicâb olan seng-i trâşîde [I-9] pedîdâr ve küberâ-

yı Celvetiyye'ye mahsûs seng-i sefidden masnû' sikke-i sa'âdetleri şekli nümûdâr olmuş ise de tahsîl-i 'ayne'l-yakîn kasdıyla bir miktar dahi keşf ü tahkîk olundukda [I-10] zîr-i hâk-i 'anber-nâkde mütevârî mübârek cesed-i es'adları der-hâl zuhûr ve çeşm-i nuzzâra ser-mâye-bahş-ı nûr olup râyiha-i misk ü 'anber-meşâm huzzârı ta'tîr étdikde bî-rayb ü iştibâh merkad-i şerîf-i kerâmet-penâhları [I-11] olduğu tebeyyün ve tahakkuk étmekle der-hâl mürâ'ât-ı âdâb u ta'zîm ile tagtiye ve tesnîm muhassıl-ı müşârün-ileyh hazretleri üzerlerine metîn ve müstahkem bir künbed-i latîf ve anıñ ittisâlinde bir mescid-i şerîf ve ba'zı hücerât binâ [I-12] ve inşâ ve sülehâdan bir zât-ı şerîfî türbedâr ta'yîn édüp ve vezâ'if ü sâ'ir muktezayâtını ikmâl ü tetmîm ile nâ'il-i ecr-i 'azîm olmuşdur:

Edeble kıl ziyâret bu maķâm-ı feyz-bahşâyı [I-13]
Ki bu cây-ı mükerrerem kutb-ı dîniñ cilve-gâhıdır
Sorarsañ nâm ü şân u şöretin vech-i vecîh üzre
Kalem bu beyt ile tahrîr-i vafında mübâhîdir

Şuyûh-ı Celvetîden nesl-i pâk-i Fahr-ı 'âlemdir [I-14]
Cenâb-ı kutb-ı dîn 'Osmân-ı Fazlî İlâhî'[dir]

Sâhib-i merkad-i şerîf müşârün-ileyh 'Osmân Fazlullâh *kaddese Allâhu sırrehu'l-latîf* hazretleri müsellemlü'l-küll olduğu vechile ekmel-i ekâmil-i [I-15] ümmet ve kutb-ı dâ'ire-i velâyet olmaları hasebiyle terceme-i evsâf ve kemâlât-ı 'uzmâları bîrûn-ı havâsıl-ı aklâm u erkâm olup ancak bahrdan katre mertebesinde ba'zı menâkıb-ı 'âliyeleri ziyâret-i [I-16] seniyyeleriyle şeref-yâb olan zevâta ma'lum olmak için kendüleriniñ ecell ü ekmel halîfeleri olup mertebe-i 'ilm ü 'irfânî şöret-şi'âr-ı enfüs ü âfâk olan Şeyh 'İsmâ'îl Hakkî *kuddise sırrehu'* [I-17] *l-'Azîz bi-mezidü eber* hazretleriniñ *Silsile-nâme* ve *Tamâmü'l-feyz* nâm te'lîf-i müniflerinde 'ale'l-icmâl şu vechile ahz u beyân olunur ki 'azîz-i müşârün-ileyh Ruméli bilâdından Şumnı kasabasında Şeyh Fethullâh [I-18] nâm zâtıñ sulb-ı pâkizesinden tevellüd ile ber-muktezâ-yı istîdâd-ı fitrî on yedi yaşlarında âsâr-ı feyz-i İlâhî kendülerini tahsîl-i kemâlât-ı insâniyyeye sâ'ik olmag-ıla [I-19] vâlîde-i muhteremesinden me'zûnen mürşid-i kâmil ve mürebbî-i mükemmel talebi-y-le ibtidâ medîne-i Edirne'ye ve ba'de müddetin Der-sa'âdet'e 'azîmetle ibtidâ

[I-20] âsitâne-i hazret-i Hüdâ'î'ye vâsıl ve oradan sevk ü sâ'ik-i tevfik ü ilhâm ile ol vakt âsitâne-i sa'âdet'de Zeyrek mahalle [I-21] sinde post-nişîn-i zâviye-i irşâd olan kutbü'l-ârifin merhûm Zâkir-zâde Şeyh 'Abdullâh Efendi *kuddise sırrehu'l-celî* hazretleriniñ [I-22] meclis-i 'âlîlerine dâhil ve usûl-i tarîkat-i 'aliyye üzre ba'de't-teslîm ve'l-bey'at sekiz sene kadar irtibât-ı kavî ile anlarıñ nazar u terbiyetlerinde ihyâ-yı [I-23] sünen-i seniyye ve ihtiyâr-ı mücâhedât-ı kaviyye ile meslek-i 'azîmet ü takvâ üzre 'âmil ve keşf ü tahsîl-i 'ulûm-ı zâhire vü bâtınaya meşgûl olup [I-24] hattâ bir gün müşârün ileyh Zâkir-zâde Efendi hazretleriniñ bir hizmet-i sakîlesi vukû'ı-y-la, “Şurada mürîdlerden kimesne yok mudur?” déyü [I-25] tefahhus eylediklerinde herkes kesel-i nefsanî ucından hâmuş ve icâbetden sâkit oldukda 'azîz hazretleri hücre-bîrûn olup [I-26] “Hizmet nedir buyuruñ!” dédikde anlar dahi, “Seniñ dersiñ vardır, bu hizmet mâni'dir” déyicek bunlar dahi “Ulûm-ı evvelîn ü âhirîn [I-27] münkeşif olacağı bilsem yine hizmetiñizi ihtiyâr éderim” démeleriyle müşârün-ileyh bu sözden ziyâde mahzûz olup, “Allâhu te'âlâ saña 'ulûm-ı evvelîn [I-28] ve âhirîni keşf eylesün” déyü du'â ve nefes étmiş olduklarında 'azîz hazretleri,” Bu du'â berekâtıyla bir gécede 'ulûm, kalbime munsab olup [I-29] bilmedigim nesne 'ilm-i iksîre varınca münkeşif oldı.” déyü buyurmuş olup hâsılı bu vechile kendüleri ma'ârif-i Rabbâniyyeye ve mükâşefât-ı Sübhâniyyeye de [I-30] vusûl makâmât-ı 'ulyâ ve irtikâ-yı derecât-ı kurbî ile tekmil-i nefsi-nefs eylediklerinde şeyh-i müşârün ileyh bir gün kendülerine hilâfet teklîf édüp [I-31] anlar dahi hizmet-i şeyhi ihtiyâr vâdisinde i'tizâr ve imtinâ' eyledikleri rûz-ı firûziñ leyle-i mübârekesinde 'âlem-i melekût müşâhedesinde [I-32] taraf-ı hazret-i Hak'dan kendülerine bir Mushaf-ı Şerîf i'tâ ve “Bunuñla 'ibâdımı da'vet eyle!” hitâb-ı 'izzetiyle emr ve irşâda me'mûr buyurulmag-ıla bu vech-ile müşârün-ileyhden [I-33] müstahlefen Aydos kasabasına 'azîmet ve şeyh-i müşârün ileyhiñ irtihâline degin altı sene kadar kasaba-i mezkûrda ikâmet ve ba'dehu işâret-i [I-34] İlâhî ile Ruméli'de vâki' Filibe kasabasına hicret ve on beş seneden mütecâviz müddet dahi orada neşr-i envâr-ı feyz ü bereket ve icrâ-yı âdâb-ı şerî'at [I-35] ve erkân-ı tarîkat édereak yevmen fe-yevmen envâ'-ı hâlât-ı vicdâniyye ve sunûf-ı kurebât u kerâmât-ı 'ilmiyye ile müterakkî-i ma'âric-i menzilet-i 'azîme oldukdan soñra Der-

sa'âdet'de [I-36] Atpazarı'nda kâ'in Kul Câmi'-i şerîfi semtinde ikâmete me'mûriyyet-i ma'nevîyyeleri vuķû'u-y-la hemân Filibe'den nâgehânî nühzet birle tekrâr Âsitâne-i sa'âdet-âşiyâneyi [I-37] teşrîf ve ma'-fıkdâni'l-yesâr nakdine hazîne-i gaybiyye ile mahall-i mezkûrda mücedded bir menzil-i latîf inşâsıyla ba'de't-tavattun ba'zı ahbâb u havass-ı mürîdânına [I-38] Şeyh-i Ekber *kuddise sirreh* hazretlerinin *Füsûsü'l-hikem* nâm kitâbını müzâkere ve tadrîs esnâsında bir gece kendülerine hitâb-ı gaybî [I-39] vâki' olup, "İzhâr-ı zâhir ve ibtân-ı bâtın eyle!" déyu emr ü işâret buyurulduğuna binâen ba'd ez-ân berây-ı neşr salı ve cum'a günlerinden [I-40] ma'adâ izn-i tadrîs-i 'ulûm-ı resmîyye ve takrîr-i fûnûn-ı mütedâvile ile me'lûf ve bâ-işâret-i hazret-i Nebeviyye va'z u tezkîre dahi me'mûr ve elsine-i nâsda [I-41] Atpazarı Şeyhi Emîr Efendi démekle ma'rûf u meşhûr olup hattâ merhûm cennet-mekân Sultân Mehemmed Hân-ı râbî' hazretleri ziyâde mu'tekîdi olmag-ıla [II-1] sarây-ı hümâyûna da'vet ve va'z u zikru'llâh étdirüp 'azîm hürmet éderek bu vech-ile kendülerini zâhîren ve bâtînen 'avâm u havâssa ifâza-i füyuzât-ı [II-2] nush u tertîb ve ba'zı ihtilâl esnâlarında sûrî ve ma'nevî te'yîd-i dîn ü devlet-i 'aliyyeye i'ânet ü himmet ile meşgûl ve âsâr-ı füyûzât ve kerâmât-ı [II-3] bâhireleri cümleye meşhûr u meşmûl iken bermuktezâ-yı hükm-i bedî'a-yı Rabbâniyye ashâb-ı kemâle ibtilâ-yı mihen ü meşakkat, lâzime-i şân-ı verâset [II-4] ü emsâliyyet olmag-ıla evâhir-i 'ömr-i 'azîzleri olan biñ yüz bir senesinde ba'zı vüzerâ anlara garaz u hased étmekle işbu şeref-bahş-ı yümn ü bereket [II-5] oldukları Magosa'ya iclâ'en teşrîfleri vukû'una sebep olmuş ve egerçi bu ma'nâ kendülerine kable'l-iclâ' cânib-i gaybdan işâret [II-6] ve ifâde zımnında hikmet-i bedî'a-yı İlâhiyye müstetir olduğundan maķâmlarında sâbit olmaları tavsiye kılınmış ve ma'mâfih sebep olan [II-7] kimesne dahi müte'âkıben âfet-i i'dâma dûçâr olup her ne ise müşârûn ileyh hazretleri bu tarafı teşrîflerinden soñra insibâb-ı feyz-i [II-8] akdes ile nihâyet maksûdları kendülerine hâsıl ve müddet-i ikâmetleri on üç mâha resîde oldukda biñ yüz iki senesi [II-9] şehri zi'l-hiccetü'l-harâmîñ on yedinci günü hulûl-i ecel-i mev'ûd ile nefsi-keziyye-i mutma'inneleri da'vet-i irci'îye lebbeygûy [II-10] ve rûh-ı pür-fütûhları 'âzim-i nühzet-gâh-ı firdevs-i vuslat olmuş ve cesed-i mutahharaları işbu mahall-i mübâreke defn olunmuş [II-11], *ravvaha'llâhu rûhahu ve navvara darihahu*. Haķķâ

ki 'azîz-i müşârün-ileyh cemî-i merâtib-i 'ilmiyye ve gaybiyye ile mütehakkık ve mükâşefât-ı 'aliyye ve kerâmât-ı bâhire ile müteferrid [II-12] ve mütefevvik bir zât-ı 'azîmü'l-kadr olup yigirmi üç sene ma'âm-ı irşâd ve mertebe-i kutbiyyetde kâ'im olmuşlar ve halka-i sohbet-i hâsiyyelerine [II-13] dâhil olanlardan yüzden ziyade ashâb-ı isti'dâd mısâh-ı terbiyyet ü irşâdlarından iktibâs-ı envâr-ı hilâfet étmişler. 'Ulûm-ı zâhire [II-14] ve bâtnadan sâhib-i yed-i tûlâ ve belki kalem-i a'lâ olmalarıyla Sadrüddîn-i Konevî *kaddesa'llâhu sırrehu'l-kavî* hazretleriniñ [II-15] Fâtiha-yı şerîfe tefsîrleri ki fi'l-hakîka gavâmız-ı haqâyıkı muhtevî olması-y-la muhayyer-i 'ukûl ü ifhâm olup dört yüz seneden berü aña bir [II-16] 'ulemâ ve 'urefâdan birine ruhsâre-i ebkâr-ı ma'ânîsinden keşf-i ni'kâb-ı işkâl müyesser olmamış iken 'azîz-i müşârün-ileyh tefsîr-i şerîf-i [II-17] mezkûri ve *Miftâhü'l-Gayb* nâm kitâb-ı şerîfi bi-gayr-ı naklin ve rivâyetin mutlakan ma'ânî-yi mütevârîde-i kudsiyye ve ilhâmât [II-18] u sunûhât-ı gaybiyye ile dört mâh müddetde şerh ve hall étmeleriyle yalñız işbu eser-i celîlleri derece-i kerâmet-i 'ilmiyyelerine [II-19] âyet-i 'uzmâ ve bundan başka *Tefsîr-i Fâtiha-yı Şerîfe* ve *Kitâbü'l-Lâyhât* ve *Risâletü'r-Rahmâniyye* ve *Tecelliyât-ı Berkıyye* isimleri-y-le müsemmâ müellefât-ı münîfe [II-20] ve 'ulûm-ı zâhirede dahi *Şurûh-ı Risâle-i 'Adudiyye* ve *Tenkîh* ve *Havâşî-yi Mutavvel* ve *Muhtasar* ve *Telvîh* misillü musannefât-ı [II-21] vefire ve 'ilm-i iksîrde risâle-i mu'tebereleri 'ulüvv-ı fazl u kemâllerine bürhân-ı akvâ ve 'ilm-i haqâyıkda suhuf-ı müteferrikada [II-22] bulunan âsâr-ı nefîseleri ise hâric-i dâire-i hadd-i ihsâdır. Meşreb-i 'âlîlerine gâlib olan setr-i hâl ü fenâ küllî âsârından olmak üzere [II-23] kabri şerîfleri dahi kubûr-ı şühedâ meyânında müstetîr ve 'alâmât-ı zâhireden mücerred ü 'ârî ve işbu iki yüz kırk senesine degin, ki [II-24] vakt-i irtihâllerinden yüz otuz sekiz sene mürûr étmişdir, merkad-i münevverleri 'uyûn-ı enâmdan mütevârî iken işbu sene-i mübârekede [II-25] tenvîr-i ebsâr-ı züvvâra meyl-i rûhâniyyetleri zuhûru-y-la mahfûz-ı hâk-i hafâ olan gencîne-i kabri mübârekeleri müntesibât-ı tarîkat-ı [II-26] 'ailyeden hâlen Kıbrıs muhassılı El-hâc Mehemed Aga *da'afa'llâhu ecrehu bi-mevâhibi'l-hüsnânîñ* taharrî ve tefahhus-ı sa'y ü himmeti-y-le bu [II-27] mahâlde zâhir ü pedîdar ve müceddeden türbe-i latîfe binâsı-y-la erbâb-ı isti'ânet ve istifâza-i şeref-i ziyâret-i 'âliyyelerinden [II-28]

vâyedâr olarak hayâtlarından işbu cezîreye sûret-i iclâda teşrîfleri kaziyyesinde meknûn u müstetir olan sırr-ı İlâhî bundan böyle bu makâm-ı mübârek [II-29] gerek ahâlî-yi memleket ve gerek erbâb-ı kürbet ü gurbete mahall-i ilticâ ve vesîle-i isticâbet-i du'â olmasını müntic olmaklıg-ıla ez-ser-i nev [II-30] zâhir ü âşikâr olmag-ıla *bi-hamdi'llâhi te'âlâ* 'asr-ı bâhirü'n-nasr cenâb-ı cihân-bânî ya'ni hâlen pîrâye-bahş-ı 'âlî-baht-ı 'Osmânî ve revnâk-efrûz-ı [II-31] taht-ı saltanat-ı seniyye-i câvidânî olan şevketlü kerâmetlü kudretlü pâdişâhımız, pâdişâh-ı 'âlem-penâh Sultân Mahmûd Han-ı [II-32] sâni *lâ-zâle müeyyeden bi't-tevfiki's-Sübhânî* efendimiz hazretleriniñ zamân-ı feyz-iktirân-ı gîti-sitânlarında 'azîz-i müşârün-ileyh misillü [II-33] kibâr-ı evliyâdan olan zât-ı celîlü'l-kadriñ zuhûr-ı merkad-i mübârekleriyle ilâ yevmi'l-kıyâm ziyâretgâh-ı enâm olması devr-i ferhunde-[II-34]fâl şâhâneleriniñ cümle muhassenâtından oldugı erbâb-ı basara müncelî ve mümâ-ileyhiñ dahi bu vech-ile hidmet-i 'azîmü'l-mertebe-i [II-35] ehlu'llâha mazhariyyeti mahz-ı tevfiik-i Rabbânî idügi emr-i celî olmag-ıla Cenâb-ı Perverdigâr zât-ı şevket-simât Hazret-i Şehriyârî'yi cihân [II-36] durdukça serîr-i saltanat-masîr-i cihân-dârîlerinde ber-karâr ve 'ahd-ı hümâyûn-ı hilâfet-penâhîlerinde bu misillü nice hasenât-ı celîleye [II-37] masdariyyetle nuhbe-i edvâr u a'sâr ve rûhâniyyet-i evliyâu'llâhı hemîşe kendülerine yâver-i feyz ü necât ve intisâr eyleye, âmîn sümme âmîn. [II-38] 'Azîz-i müşârün ileyhiñ irtihallerine 'İsmâ'il Hakkî Efendi hazretleriniñ nazm ü inşâd buyurdıkları târihdir; nazm hâzâ:

Bülbül-i hoş-lehçe-i gülzâr-ı ma'nâ ya'ni şeyh
Bulmadı âhır bu fânîde bekdân râyiha
Kudsiyân-ı pâk-dil Hakkî el açup dâdiler
Rûh-ı pâki-çün 'azîziñ okuyalım Fâtiha
Makâm-ı eş-şeyh firdevs ü tûbâ 1102
Sene-i h[icriyye] 1102

[Der-kenâr:] Ketebehu hâdim-i fukarâ-yı Mevlevî-hâne-i Lefkoşa,
Seyyid Feyzullâh Dede sene 1251.

**Kutup Osman Efendi Türbe Kitâbesinin Girne Millî Arşivi
Sultan II. Mahmud Kitapları Bölümünde Bulunan Elyazması
Nüshasının Metni:**

[yk 1b] Hüve'l - Hallâku'l-Bâkî Lâyemut

Biñ yüz bir senesi Kıbrıs Cezîresi'nde Magosa kal'asında şeref-bahşâ-yı nüzûl ve biñ yüz iki senesi şehir-i Zilhiccetü'l-Harâm'ıñ on yédinci günü hulûl-i ecel-i mev'ûdı-y-la irtihâl-i dâr-ı bekā ve resîde-i ser-menzil-i vâlâ-yı liķā olan 'Osmân Fazlullâhî *kuddise sirruh* hazretlerinin mübârek kabr-i şerîfleri ve merkad-i münîfleri ol târîhden beri mestûr iken biñ iki yüz kırk târîhinde cezîre-i mezkûrede muhassıl bulunan sâhib-i hayrât u râgıb-ı müberrât dergâh-ı 'âlî kapucubaşlılarından ve tarîkat-ı 'aliyye muhibb ü mensûblarından 'atûfetlü El-hâc Seyyîd Mehemmed Aga hazretleri Âstâne-i 'aliyyede 'azîz-i müşârün-ileyh *kuddise sirrehu* hazretlerinin evsâf-ı şerîfleri ve cezîre-i mezbûre Magosa kal'ası pişgâhında vedf'a-yı hâk-i 'anber-nâk olduğu ba'zı mensûbât-ı tarîk-i Celvetiyye'den istimâf étmiş bulunmag-ıla cezîreye vürûdında merkad-i sa'âdetlerini [yk 2a] teftîş üecessüs husûsında sa'y ü ihtimâm édüp nihâyet kal'a-yı mezbûrede sâlihâtdan seksen yaşında sâliha bir hâtun mahall-i kabr-i şerîflerini ta'yîn étdikde muhassıl-ı müşârün-ileyh ve vücûh-ı ahâliden ba'zı eşrâf hâzır ve nâzır oldukları hâlde mevzi-i merķūm usûlü-y-le hafre mübâşeretin esnâsında kabr-i şerîf nümâyân ve cânib-i re's-i sa'âdetlerine mensûb olup mürûr-ı ezmân ile üzerine rîk ü türâb redd- ü hicâb olan seng-i trâşıñ pedidâr ve küberâ-yı Celvetiyye'ye mahsûs seng-i sefidde masnû' sikke-i sa'âdetleri şekli nümûdâr olmuş ise de tahsîl-i 'ayne'l-yakîn kasdıyla bir mıkdar dahi keşf ü tahkîk olundukda zîr-i hâk-i 'anber-nâkde mütevârî mübârek cesed-i es'adları der-hâl zuhûr ve çeşm-i nuzzâra mâye-bahş-ı nûr olup râyiha-i misk ü 'anber-meşâm huzzârı ta'tîr étdikde bî-rayb ü iştibâh merkad-i şerîfleri olduğu tebeyyün ve tahakkuk étmekle der-hâl mürâfât-ı âdâb u ta'zîm ile [yk 2b] tagtiye ve tesnîme muhassıl-ı müşârün-ileyh hazretleri üzerlerine metîn ü müstahkem bir künbed-i latîf ve anıñ ittisâlinde bir mescid-i şerîf ve ba'zı hücerât binâ ve inşâ ve sülehâdan bir zât-ı şerîf türbedâr ta'yîn édüp ve vezâ'if ü sâ'ir muktezayâtını ikmâl ü tetmîm ile nâ'il-i ecr-i 'azîm olmuşdur. Beyt:

Edeble kıl ziyâret bu maķâm-ı feyz-bahşâyı

Ki bu cây-ı mükerrem kutb-ı dîniñ cilve-gâhıdır
Sorarsañ nâm ü nişân u şöhet vech-i vecîh üzere
Kalem bu beyt ile tahrîr-i vafında mübâhîdir
Şuyûh-ı Celvetîden nesl-i pâk-i Fahr-ı 'âlemdir
Cenâb-ı kutb-ı dîn 'Osmân-ı Fazlu'l-lâhî'dir

Sâhib-i merkad-i şerîf müşârün-ileyh 'Osmân Fazlullâh *kaddese sırrehu'l-latîf* hazretleri müsellemlü'l-küll old[u]ğı vechile ekmel-i ekâmil-i ümmet ve kutb-ı dâ'ire-i velâyet olmaları hasebiyle terceme-i evsâf ve kemâlât-ı 'uzmâları bîrûn-ı havâsıl-ı aklâm u erkâm olup ancak bahrdan katre mertebesinde ba'zı menâkıb-ı 'aliyyeleri ziyârât-ı [yk 3a] seniyyeleriyle şeref-yâb olan zevâta ma'lum olmak için kendüleriniñ ecell ü ekmel halîfeleri olup mertebe-i 'ilm ü 'irfânı şöhet-şi'âr-ı enfüs ü âfâk olan Şeyh 'İsmâ'îl Hakkî *kuddise sırrehu'l-Azîz* hazretleriniñ *Silsile-nâm[e]* ve *Tamâmü'l-feyz* nâm te'lîfât-ı münifleriniñ 'ale'l-icmâl şu vech-ile ahz u beyân olunur ki 'azîz-i müşârün-ileyh Rumeli bilâdından Şumnı kasabasında Şeyh Fethullâh nâm zâtıñ sulb-ı pâkizesinden tevellüd ile ber-muktezâ-yı isti'dâd-ı fitrî on yedi yaşlarında âsâr-ı feyz-i İlâhî kendülerini tahsîl-i kemâlât-ı insâniyyeye sâ'ik olmagıla vâlîde-i muhteremesinden me'zûnen mürşid-i kâmil ve mürebbî-i mükemmel talebi-y-le ibtidâ medîne-i Edirne ve ba'de müddetin Der-sa'âdet'e 'azîmetle ibtidâ âsitâne-i Hüdâ'î'ye vâsıl ve oradan sevk ü sâ'ik-i tevfiğ ü ilhâm ile ol-vakt Âsitâne-i sa'âdet'de Zeyrek mahallesinde post-nişân-i zâviye-i irşâd olan kutbül-'ârifin merhûm Zâkir-zâde Şeyh 'Abdullâh Efendi *kuddise sırrehu'l-celî* hazretleriniñ [yk 3b] meclis-i 'âlîlerine dâhil ve usûl-i tarikat-i 'aliyye üzere ba'de't-teslîm ve'l-bey'at sekiz sene kadar irtibât-ı kavî ile nazar u terbiyetlerinde ihyâ-yı sünen-i seniyye ve ihtiyâr-ı mücâhedât-ı kavîyye ile silk-i 'azîmet ü takvâ üzere 'âmil ve keşf ü tahsîl-i 'ulûm-ı zâhire vü bâtna meşgûl olup hattâ bir gün müşârün-ileyh Zâkir-zâde Efendi hazretleri bir hizmet-i sakîlesi vukû'ı-y-la, “Şurada mürîdlerden bir kimesne var mudur?” déyü tefahhus eyledikte herkes kesel-i nefsanî ucundan hâmuş ve icâbetden sâkit olduklarında 'azîz hazretleri hücre-bîrûn olup “Hizmet nedir buyuruñ!” dedikte anlar dahi, “Seniñ dersiñ vardır, bu hizmet mâni'dir” déyicek bu dahi buyurdı ki, “Ulûm-ı evvelîni ve âhirini

münkeşif olacağı bilsem yine hidmetiñizi ihtiyâr ederim” démeleriyle müşârün-ileyh hazretleri bu sözden ziyâde mahzûz olup, “Allâh’u te’âlâ saña ‘ulûm-ı evvelîn ve âhirini keşf eylesün” déyü du’â ve nefes étmiş olduklarından ‘azîz hazretleri, “Bu du’â berekâtıyla bir gecede [yk 4a] ‘ulûm-ı külliyye kalbime munsab olup bildigimden başka bilmediğim şey kalmadı ve baña keşf oldu ve ‘ilm-i iksîr dahi keşf oldu.” déyü buyurmuş olup hâsılı bu vech-ile kendüleri ma’ârif-i Rabbâniyyeye ve mükâşefât-ı Sübhâniyyeye vâsıl olup makâmât-ı ‘ulyâ ve irtikâ-yı derecât-ı kurbî-y-ile tekmil-i nefis-i nefis eylediklerinde şeyh-i müşârün-ileyh bir gün kendülerine hilâfet teklif édüp anlar dahi hidmet-i şeyhi ihtiyâr vâdisinde i’tizâr ve imtinâ’ eyledikleri rûz-ı firûzîñ leyle-i mübârekesinde ‘âlem-i melekût müşâhedesinde taraf-ı hazret-i Hak’dan kendülerine bir Mushaf-ı Şerîf i’tâ kılındı ve “Bunuñla ‘ibâdî da’vet eyle!” hitâb-ı ‘izzetiyle emr ve irşâda me’mûr buyurulmagıla bu vech-ile müşârün-ileyhden müstahlefen Aydos kasabasına ‘azîmet ve şeyh-i müşârün-ileyhiñ irtihâlîne degin altı sene kadar kasaba-i mezkûrede ikâmet ve ba’dehu işâret-i İlâhî ile Ruméli’de vâkı’ Filibe kasabasına hicret ve on beş seneden mütecâviz [yk 4b] müddet dahi orada neşr-i envâr-ı feyz ü bereket ve icrâ-yı âdâb-ı şerî’at ve erkân-ı tarîkat éderek yevmen fe-yevmen envâ’-ı hâlât-ı vicdâniyye ve sunûf-ı kurebât u kerâmât-ı ‘aliyye ile müterakkî-i ma’âric-i menzilet-i ‘azîme olduktan soñra Der-sa’âdet’de Atbâzârı’nda kâ’in Kul Câmi’-i şerîfi civârında ikâmete me’mûr[iyyet]-i ma’neviyyeleri vuķû’uyla hemân Filibe’den nâgehân [nühzet] birle ba’dehu Der-sa’âdet-i Âsitâne’yi teşrîf ve ma’ fîkdâni’l-yesâr nakdiyye-i hazîne-i gaybiyye ile mahall-i mezkûrda mücedded bir menzil-i latîf inşâsıyla ba’de’t-tavattun ba’zı ahabb u havass-ı müridânına Şeyh-i Ekber *kuddise sırruh* hazretleriniñ *Fûsûsü’l-hikem* nâm kitâbını müzâkere ve tadrîs esnâsında bir gece kendülerine hitâb-ı gaybî vâkı’ olup, “İzhâr-ı zâhir ve ibtân-ı bâtın eyle!” déyu emr ü işâret buyurulduğına ba’d ez-ân berây-ı neşr salı ve cum’a günlerinde mâ’adâ tadrîs-i ‘ulûm-ı resmiyye ve takrîr-i fûnûn-ı mütedâvile ile me’lûf ve bâ-ışâret-i hazret-i Nebeviyye va’z u tezkîre dahi me’mûr ve elsine-i nâsda [yk 5a] Atpazarı Şeyhi Emîr Efendi demekle ma’rûf u meşûr olup hattâ merhûm Sultân Mehemmed Hân-ı râbî’ hazretleri ziyâde mu’tekîd olmag-ıla sarây-ı hümâyûna da’vet ve va’z u zikru’llâh

édîrüp ‘azîm hürmet éderek bu vech-ile kendülerini zâhîren ve bâtınen ‘avâm u havâss ile ifâza-i füyûzât-ı nush u tertîb ve ba’zı ihtilâl aralarında sûrî ve ma’nevî te’yîd-i dîn ü devlet-i ‘aliyyeye i’ânet ü himmet ile meşgûl ve âsâr-ı füyûzât ve kerâmât-ı bâhireleri cümleye meşhûr u meşmûl iken ber-muktezâ-yı hükm-i bedî‘a-yı Rabbânî ashâb-ı kemâle ibtilâ-yı mihen ü meşakkat, lâzime-i şân-ı vâreste-i emniyyet olmag-ıla evâhir-i ‘ömr-i ‘azîzleri olan biñ yüz bir senesi ba’zı vüzerâ anlara garaz u hased étmek-ile işbu şeref-bahş-ı yümn ü bereket oldukları Magosa’ya iclâ‘en teşrîfleri vuķû‘una sebep olmuş ve egerçi bu ma’nâ kendülerine kable‘l-ecel cânib-i gaybdan işâret ve ifâde zımnında hikmet-i bedî‘a-yı İlâhî müstetir olduğundan maķâmlarında sâbit [yk 5b] olmaları tavsiye kılınmış ve ma‘mâfih sebep olan kimesne dahi müte‘âkıben âfât-ı i‘dâma düçâr olup her ne ise müşârün-ileyh hazretleri bu tarafa teşrîflerinden² insibâb-ı feyz-i akdes ile nihâyet maksûdları kendülerine hâsıl-ı müddet-i ikâmetleri on üç mâha resîde oldukda biñ yüz iki senesi şehri-i Zi‘l-hiccenîñ on birinci günü hulûl-i ecel-i mev‘ûd ile nefsi zekiyye-i mutma‘inneleri da‘vet-i irci‘îye lebbeyk-gûy ve rûh-ı pür-fütûhları ‘âzim-i nüzhet-gâh-ı firdevs-i vuslat olmuş ve cesed-i mutahhar[a]ları işbu mahall-i mübâreke defn olunmuş, *revvaha ‘llâhu rûhahu ve nevvere kabrehu*. Haķķâ ki ‘azîz-i müşârün-ileyh cemî‘-i merâtib-i ‘ilmiyye ve gaybiyye mütehakkık ve mükâşefât-ı ‘aliyye ve kerâmât-ı bâhire ile müteferrid ve mütefevvik bir zât-ı ‘azîmü‘l-kadr olup yigirmi üç sene maķâm-ı irşâd ve mertebe-i kutbiyyetde ķâ‘im olmuşlar ve halka-i sohbet-i hâsiyyelerine olanlardan yüzden ziyade ashâb-ı isti‘dâd ve müsâhib terbiyyet ü irşâdlarından iktibâs-ı envâr-ı hilâfet étmişler. ‘Ulûm-ı zâhire ve bâtınadan sâhib-i [yk 6a] yed-i tûlâ ve kalem-i a‘lâ olmalarıyla Sadrüddîn-i Konevî *kaddesa ‘llâhu sırrehu ‘l-kavî* hazretleriniñ Fâtiha-yı şerîfe tefsîrleri-y-le fi‘l-hakîka gavâmız-ı hakâyıkı muhtevî olmag-ıla muhayyer-i ‘ukûl ü ifhâm olup dört yüz seneden berü aña bir ‘ulemâ ve ‘urefâdan birine ruhsâ[r]e-i ebkâr-ı ma‘ânîsinden keşf-i niķâb-ı elkâb müyesser olmamış iken ‘azîz-i müşârün-ileyh tefsîr-i şerîf-i mezkûrı ve *Miftâhü‘l-Gayb* nâm kitâb-ı şerîf bi-gayr-ı naklin ve bi-rivâyetin mutlakan ma‘ânî-yi mütevâride-i kudsiyye ve ilhâmât u sunûhât-ı gaybiyye ile dört mâh müddet şerh ve hall étmeleriyle yalnız eser-i

² *teşrîflerinden* kelimesi başka bir kalemle, nun`u çizilerek *teşrîflerinde* yapılmıştır.

celilleri derece-i kerâmât-i 'ilmiyyelerine âyet-i 'uzmâ ve bundan başka *Tefsîr-i Fâtîha-yı Şerîf* ve *Kitâbü'd-Derecât* ve *Risâle-i Rahmâniyye* ve *Tecelliyât-ı Berkıyye* isimleriyle müsemmâ müellefât-ı münîfe ve 'ulûm-ı zâhirede dahi *Şerh-i Risâle-i 'Adudiyye* ve *Tenkîh*³ ve *Havâşî-yi Mutavvel* ve *Muhtasar* ve *Telvîh* misillü musannefât-ı vefire ve 'ilm-i iksîrde risâle-i mu'teberleri 'ulûvv-ı fazl u kemâllerine bürhân-ı akvâ ve 'ilm-i haqâyıkda suhuf-ı müteferrika bulunan âsâr-ı nefiseleri ise hâric-i [yk 6b] dâ'irede hadd-i ihsâdır. Meşreb-i 'âlîlerine gâlib olan sırr-ı hâl ü fenâ, küllî âsârından olmak üzere kabir-i şerîfleri dahi kubûr-ı şühedâ meyânında müstetîr ve 'alâmât-ı zâhireden mücerred ü 'ârî ve işbu iki yüz kırk senesine deyin, ki vakt-i irtihâllerinden yüz otuz sekiz sene mürûr étmişdir, merkad-i münevverleri 'uyûn-ı enâmdan mütevârî iken işbu sene-i mübârekeke tenvîr-i ebsâr-ı züvvâra meyl-i rûhâniyyetleri zuhûru-y-la mahfûz-ı hâk-i hafâ olan gencîne-i kabir-i mübârekeleri müntesibât-ı tarikat-ı 'aliyyeden hâlen Kıbrıs muhassılı El-hâc Mehmed Aga *da'afa'llâhu ecrehubi-mevahibi'l-hüsân*ın müteharri ve tefahhus-ı sa'y ü himmeti-y-le bu mahâlde zâhir ü pedidâr ve müceddeden türbe-i latife binâsı-y-la erbâb-ı isti'ânet ve istifâza-i şeref-i ziyâret-i 'aliyyelerine vâyedâr olarak hayâtlarından işbu cezîreye sûret-i iclâda teşrifleri kazıyyesinde meknûn u müstetîr olan sırr-ı İlâhî bundan böyle bu maqâm-ı mübârek gerek ahâlî-yi memleket ve gerek erbâb-ı kürbet ü gurbete mahall-i ilticâ ve vesîle-i [yk 7a] icâbet-i du'â olmasını müntic olmag-ıla ez-ser-i nev zâhir ü âşikâr olmag-ıla *bi-hamdi'llâhi te'âlâ* 'asr-ı bâhirü'n-nasr cenâb-ı cihân-bânî hâlen pîrâye-bahş-ı 'âlî-baht-ı 'Osmânî ve revnâk-efrûz-ı taht-ı saltanat-ı seniyye-i câvidânî olan şevketlü mehâbetlü kerâmetlü pâdişâhımız, pâdişâh-ı 'âlemiyân Sultân Mahmud Hân-ı sâni *lâ-zâle müeyyedin bi't-tevfiki's-Sübhânî* hazretleriniñ zamân-ı feyz-iqtirân-ı gîtî-sitânlarında 'azîz-i müşârün-ileyh misillü kibâr-ı evliyâdan olan zât-ı celîlü'l-kadriñ zuhûr-ı merkad-i mübârekleriyle ilâ yevmi'l-kıyâm ziyâretgâh-ı enâm olması devr-i ferhunde-hâl-i şâhaneleriniñ cümle muhassenâtından oldugı erbâb-ı basara muncelî ve mümâ-ileyhiñ dahi bu vech-ile hidmete 'azîmü'l-mertebe-i ehlu'llâha mazhariyyeti mahz-ı tevfik-i Rabbânî idügi emr-i celî olmag-ıla *Cenâb-ı Perverdîgâr zât-ı şevket-sımât Hazret-i Şehriyârî*'yi cihân

³ Metinde *tensih*.

durdukça serîr-i saltanat-masîr-i cihân-dârîlerinde ber-karâr ve 'ahd-ı hümayûn-ı hilâfet-penâhîlerinde bu misillü nice hasenât-ı celîleye [yk 7b] masdariyyetler ile nuhbe-i edvâr u a'sâr ve rûhâniyyet-i evliyâu'llâhî hemîşe kendülerine yâver-i fevz ü necât ve intizâr eyleye, âmîn sümme âmîn. 'Azîz-i müşârün-ileyhiñ irtihallerine 'İsmâ'il Hakkî Efendi hazretleriniñ nazm ü inşâ buyurdıkları târîh-i nazım hâzâ:

Bülbül-i hoş-lehçe-i gülzâr-ı ma'nâ
Kudsiyân-ı pâk- dil-i Hakkî

Kutup Osman Efendi Türbe Kitâbesinin Tenkitli Metni:

[yk 1b,I-1]

Hüve'l-Bâkî⁴

[I-2] Biñ yüz bir senesinde⁵ Kıbrıs cezîresinde Magosa kal'asına⁶ şeref-bahşâ-yı nüzûl ve biñ yüz iki senesi şehr-i Zilhiccetü'l-harâmîñ on yédinci günü hulûl-i ecel-i mev'ûdiyla [I-3] irtihâl-i dâr-ı bekā ve resîde-i ser-menzil-i vâlâ-liqâ olan 'Osmân Fazlullâhî *kuddise sirrehu* hazretleriniñ mübârek kabr-i şerîfleri⁷ ve merkad-i münîfleri ol târîhden beri [I-4] mestûr iken biñ iki yüz kırk târihinde cezîre-i mezkûrede muhassıl bulunan sâhib-i hayrât u râgîb-ı müberrât dergâh-ı 'âlî kapucibaşlarından ve tarîkat-ı 'aliyye muhibb ü mensublarından [I-5] 'atûfetlü El-hâc Seyyîd Mehemed Aga hazretleri Astâne-i 'aliyyede 'azîz-i müşârün ileyh *kuddise sirrehu* hazretleriniñ evsâf-ı şerîfleri⁸ ve cezîre-i mezbûrede⁹ Magosa kal'ası pîşgâhında vedî'a-yı hâk-i [I-6] 'anber-nâk olduğu ba'zı mensûbân¹⁰-ı tarîk¹¹-i Celvetiyye'den istimâ' étmiş bulunmag-ıla cezîreye vürûdında merkad-i sa'âdetlerini [yk 2a] teftîş ü teccüssüs husûsında sa'y ü ihtimâm édüp [I-7] nihâyet kal'a-yı mezbûrede sâlihâtdan seksen yaşında¹² bir sâl-horde¹³ hâtun mahall-i kabr-i şerîflerini ta'yîn étdikde muhassıl-ı müşârün-ileyh ve vücûh-ı ahâlîden ba'zı eşrâf hâzır ve nâzır [I-8] oldukları hâlde mevzi'-i merķümü¹⁴ usûli-

⁴ Hüve'l-Bâkî: Hüve'l-Hallâku'l-Bâkî Lâyemut B

⁵ Senesinde: senesi B

⁶ kal'asına: kal'asında B

⁷ şerîfleri: şerîf A

⁸ şerîfleri: şerîflerini A

⁹ mezbûrede: mezbûre B

¹⁰ mensûbân: mensubât B

¹¹ tarîk: tarîkat A

¹² yaşında: yaşına yétmiş A

¹³ sâl-horde: sâliha bir B

¹⁴ merķümü: merķüm B

y-le hafre mübâşeretleri¹⁵ esnâsında eser-i¹⁶ kabr-i şerîf nümâyân olup¹⁷ ve cânib-i re's-i sa'âdetlerine mensûb olup mürûr-i ez mân ile üzerine rîk ü türâb perde¹⁸ ve hicâb olan seng-i trâşîde¹⁹ [I-9] pedidâr²⁰ ve küberâ-yı Celvetiyye'ye mahsûs seng-i sefidden masnû' sikke-i sa'âdetleri şekli nümûdâr olmuş ise de tahsîl-i 'ayne'l-yakîn kasdıyla bir mıkdar dahi keşf ü tahkîk olundukda [I-10] zîr-i hâk-i 'anber-nâkde mütevârî mübârek cesed-i es'adları der-hâl zuhûr ve çeşm-i nuzzâra ser-mâye²¹-bahş-ı nûr olup râyiha-i misk ü 'anber-meşâmı huzzârı ta'tîr étdikde bî-rayb ü iştibâh merkad-i şerîf-i kerâmet-penâhları²² [I-11] olduğu tebeyyün ve tahakkuk étmekle der-hâl mürâ'at-ı âdâb u ta'zîm ile [yk 2b] tagtiyye ve tesnîme²³ muhassıl-ı müşârün-ileyh hazretleri üzerlerine metîn ve müstahkem bir künbed-i latîf ve anîñ ittisâlinde bir mescid-i şerîf ve ba'zı hücerât binâ [I-12] ve inşâ ve sülehâdan bir zât-ı şerîfi²⁴ türbedâr ta'yîn édüp ve vezâ'if ü sâ'ir muktezayâtını ikmâl ü tetmîm ile nâ'il-i ecr-i 'azîm olmuşdur. Beyt²⁵ :

Edeble kıl ziyâret bu maķâm-ı feyz-bahşâyı [I-13]
Ki bu cây-ı mükerrerem kutb-ı dîniñ cilve-gâhidır

Sorarsañ nâm ü şân u şöhetin vech-i vecîh üzre²⁶
Kalem bu beyt ile tahrîr-i vafında mübâhîdir

Şuyûh-ı Celvetîden nesl-i pâk-i Fahr-ı 'âlemdir [I-14]
Cenâb-ı kutb-ı dîn 'Osmân-ı Fazlî-ı İlâhî²⁷ dir

Sâhib-i merkad-i şerîf müşârün-ileyh 'Osmân Fazlullâh *kaddese*

¹⁵ mübâşeretleri: mübâşeretin B

¹⁶ eser-i: -B

¹⁷ olup: -B

¹⁸ perde: redd B

¹⁹ trâşîñ B

²⁰ pedidâr: (kelimenin) bir kısmı çerçeve altında kalmış A.

²¹ ser-mâye: mâye B

²² kerâmet-penâhları: -B

²³ tesnîme: tesnîm A

²⁴ şerîfi: şerîf B

²⁵ Beyt: -A

²⁶ Sorarsañ nâm ü şân u şöhetin vech-i vecîh üzre: Sorarsañ nâm ü nişân u şöhet vech-i vecîh üzre B

²⁷ Fazl-ı İlâhî: Fazlu'llâhî B

*Allâhu*²⁸ sırrehu\l-latîf hazretleri müsellemlü'l-küll olduğu vech-ile ekmel-i ekâmil-i [I-15] ümmet ve kutb-ı dâ'ire-i velâyet olmaları hasibi-y-le terceme-i evsâf ve kemâlât-ı 'uzmâları bîrûn-ı havâsıl-ı aklâm u erķâm olup ancak bahrdan katre mertebesinde ba'zı menâkıb-ı 'aliyyeleri ziyâret²⁹-i [yk 3a, I-16] seniyyeleri-y-le şerefyâb olan zevâta ma'lum olmak için kendüleriniñ ecell ü ekmel halîfeleri olup mertebe-i 'ilm ü 'irfânı şöhret-şî'âr-ı enfüs ü âfâk olan Şeyh 'İsmâ'îl Hakkî *kuddise sırrehu* [I-17] l- 'Azîz bi-mezyîdü eber³⁰ hazretleriniñ *Silsile-nâme* ve *Tamâmü'l-Feyz* nâm te'lifât-ı münîflerinde³¹ 'ale'l-icmâl şu vechile ahz u beyân olunur ki 'azîz-i müşârûn-ileyh Rumeli bilâdından Şumnu kasabasında Şeyh Fethullâh [I-18] nâm zât-ı siyâdet-simâtîñ³² sulb-ı pâkizesinden tevellüd ile ber-muktezâ-yı isti'dâd-ı fitrî on yedi yaşlarında âsâr-ı feyz-i İlâhî kendülerini tahsîl-i kemâlât-ı insâniyyeye sâ'ik olmag-ıla [I-19] vâlîde-i muhteremesinden me'zûnen mürşid-i kâmil ve mürebbî-i mükemmel talebi-y-le ibtidâ medîne-i Edirne'ye³³ ve ba'de müddetin³⁴ Der-sa'âdet'e 'azîmet-le ibtidâ' [I-20] âsitâne-i hazret³⁵-i Hüdâ'î'ye vâsıl ve oradan sevķ ü sâ'ik-i tevfiķ ü ilhâm ile ol vakt Âsitâne-i sa'âdet'de Zeyrek mahalle [I-21]sinde post-nişîn-i zâviye-i irşâd olan kutbü'l-ârifin merhûm Zâkir-zâde Şeyh 'Abdullâh Efendi *kuddise sırrehu'l-celî* hazretleriniñ [yk.3b, I-22] meclis-i 'âlîlerine dâhil ve usûl-i tarikat-i 'aliyye üzre ba'de't-teslîm ve'l-bey'at sekiz sene kadar irtibât-ı kavî ile anlarıñ³⁶ nazar u terbiyetlerinde ihyâ-yı [I-23] sünen-i seniyye ve ihtiyâr-ı mücâhedât-ı kaviyye ile meslek³⁷-i 'azîmet ü takvâ üzre 'âmil ve keşf ü tahsîl-i 'ulûm-ı zâhire vü bâtnaya³⁸ meşgûl olup [I-24] hattâ bir gün müşârûn-ileyh Zâkir-zâde Efendi hazretleriniñ³⁹ bir hizmet-i sakîlesi vukû'ı-y-la, «Şurada

²⁸ B'de yok

²⁹ ziyâret: ziyârât B

³⁰ bi-mezyîdü eber:-B

³¹ te'lifât-ı münîflerinde: te'liflerinde A

³² zât-ı siyâdet-simâtîñ : zâtîñ A

³³ Edirne'ye: Edirne B

³⁴ müddetin: -B

³⁵ hazret: -B

³⁶ anların: -B

³⁷ meslek: silk B

³⁸ bâtnaya: bâtna B

³⁹ hazretlerinin: hazretleri B

mürîdlerden bir⁴⁰ kimesne yok⁴¹ mudur?” déyü [I-25] tefahhus eylediklerinde⁴² herkes kesel-i nefsânî ucundan hâmûş ve icâbetden sâkit olduklarında⁴³ ‘azîz hazretleri hücre-bîrûn olup [I-26] “Hidmet nedir buyuruñ!” dédikde anlar dahi, “Seniñ dersiñ vardır, bu hizmet mâni’dir” déyicek bunlar⁴⁴ dahi buyurdı ki⁴⁵,”Ulûm evvelini⁴⁶ ve âhirîni⁴⁷ [I-27] münkeşif olacagın⁴⁸ bilsem yine hizmetiñizi ihtiyâr éderim” démeleriyle müşârün-ileyh hazretleri⁴⁹ bu sözden ziyâde mahzûz olup, “Allâh’u te’âlâ saña ‘ulûm-ı evvelîn [I-28] ve âhirîni keşf eylesün” déyü du’â ve nefes étmiş olduklarından⁵⁰ ‘azîz hazretleri, “Bu du’â berekâtıyla bir gécede [yk. 4a] ‘ulûm-ı külliyye⁵¹ kalbime munsab olup [I-29] bilmediğim nesne⁵² kalmadı ve baña keşf oldı ve⁵³ ‘ilm-i iksîre varınca münkeşif⁵⁴ oldı.” déyü buyurmuş olup hâsılı bu vechile kendüleri ma’ârif-i Rabbâniyyeye ve mükâşefât-ı Sübhâniyyeye de⁵⁵ [I-30] vâsıl olup⁵⁶ maķâmât-ı ‘ulyâ ve irtikâ-yı derecât-ı kurbî ile tekmil-i nefis-i nefis eylediklerinde şeyh-i müşârün-ileyh bir gün kendülerine hilâfet teklîf édüp [I-31] anlar dahi hizmet-i şeyhi ihtiyâr vâdisinde itizâr ve imtinâ eyledikleri rûz-ı firûziñ leyle-i mübârekesinde ‘âlem-i melekût müşâhedesinde [I-32] taraf-ı hazret-i Hak’dan kendülerine bir Mushaf-ı Şerîf itâ kılındı⁵⁷ ve “Bunuñla ‘ibâdımı⁵⁸ da’vet eyle!” hitâb-ı ‘izzeti-y-le emr ve irşâda me’mûr buyurulmag-ıla bu vechile müşârün-ileyhden [I-33] müstahlefen Aydos kasabasına ‘azîmet ve şeyh-i müşârün-ileyhiñ irtihâline degin altı sene kadar kasaba-i

⁴⁰ bir: -A

⁴¹ yok: var B.

⁴² eylediklerinde: eyledikde B

⁴³ olduklarında: oldukda A

⁴⁴ bunlar: bu B

⁴⁵ buyurdı ki: -A

⁴⁶ evvelîni: evvelîn A

⁴⁷ âhirîni: âhirîn A

⁴⁸ olacağın: olacağı B

⁴⁹ hazretleri: -A

⁵⁰ olduklarından: olduklarında A

⁵¹ külliyye: -A

⁵² olup bilmediğim nesne: olup bildiğimden başka bilmediğim şey B

⁵³ ve baña keşf oldı ve: -A

⁵⁴ ‘ilm-i iksîre varınca münkeşif : ‘ilm-i iksîr dahi keşf B

⁵⁵ de: -B

⁵⁶ vâsıl olup: vusûl A

⁵⁷ kılındı: -A

⁵⁸ ‘ibâdımı: ‘ibâdı B

mezkûrede⁵⁹ ikâmet ve ba'dehu işâret-i [I-34] İlâhiyye⁶⁰ ile Rumeli'de vâki' Filibe kasabasına hicret ve on beş seneden mütecâviz [yk 4b] müddet dahi orada neşr-i envâr-ı feyz ü bereket ve icrâ-yı âdâb-ı şerî'at [I-35] ve erkân-ı tarîkat ederek yevmen fe-yevmen envâ-ı hâlât-ı vicdâniyye ve sunûf-ı kurebât u kerâmât-ı 'aliyye⁶¹ ile müterakkî-i ma'âric-i menzilet-i 'azîme olduktan soñra Der-sa'âdet'de [I-36] Atpazarı'nda⁶² kâ'in Kul Câmi'-i şerîfi semtinde⁶³ ikâmete me'mûriyyet-i ma'nevîyyeleri vuķû'u-y-la hemân Filibe'den nâgehânî⁶⁴ nehzat⁶⁵ birle tekrâr⁶⁶ Âsitâne-i sa'âdet-âşiyâneyi⁶⁷ [I-37] teşrîf ve ma' fîkdâni-yesâr nakdiyye⁶⁸-i hazîne-i gaybiyye ile mahall-i mezkûrda mücedded bir menzil-i latîf inşâsıyla ba'de't-tavattun ba'zı ahbâb u havass-ı mürîdânına [I-38] Şeyh-i Ekber *kuddise sirreh* hazretlerinin *Füsûsü'l-Hikem* nâm kitâbını müzâkere ve tadrîs esnâsında bir gece kendülerine hitâb-ı gaybî [I-39] vâki' olup, "İzhâr-ı zâhir ve ibtân-ı bâtın eyle!" deyu emr ü işâret buyuruldugına binâen⁶⁹ ba'd ez-ân berây-ı neşr salı ve cum'a günlerinden⁷⁰ [I-40] mâ'adâ izn⁷¹-i tadrîs-i 'ulûm-ı resmiyye ve takrîr-i fûnûn-ı mütedâvile ile me'lûf ve bâ-işâret-i hazret-i Nebeviyye va'z u tezkîre dahi me'mûr ve elsine-i nâsda [yk. 5a, I-41] Atbâzârı Şeyhi Emîr Efendi demekle ma'rûf u meş'ûr olup hattâ merhûm cennet-mekân⁷² Sultân Mehemed Hân-ı râbi' hazretleri ziyâde mu'tekîd⁷³ olmag-ıla [II-1] sarây-ı hümâyûna da'vet ve va'z u zikru'llâh étdirüp 'azîm hürmet ederek bu vech-ile kendülerini zâhiren ve bâtinen 'avâm u havâssa⁷⁴ ifâza-i füyuzât-ı [II-2] nush u tertîb ve ba'zı ihtilâl esnâlarında⁷⁵ sûrî ve ma'nevî

⁵⁹ mezkûrede: mezkûrda A

⁶⁰ İlâhiyye: İlâhî B

⁶¹ 'aliyye: 'ilmiyye A

⁶² Atpazarı'da: Atbâzârı'nda B

⁶³ semtinde: civârında B

⁶⁴ nâgehânî: nâgehân B

⁶⁵ nehzat: nûzhat A

⁶⁶ tekrâr: bâdehu B

⁶⁷ Âsitâne-i sa'âdet-âşiyâneyi: Der-sa'âdet-i Âsitâneyi B

⁶⁸ nakdiyye: nakdine A

⁶⁹ binâen: -B

⁷⁰ günlerinden: günlerinde B

⁷¹ izn: -B

⁷² cennet-mekân: -B

⁷³ mu'tekîd: mu'tekîdi A

⁷⁴ havâssa: havâss ile B

⁷⁵ esnâlarında: aralarında B

te'yîd-i dîn ü devlet-i 'aliyyeye i'ânet ü himmet ile meşgûl ve âsâr-ı füyûzât ve kerâmât-ı [II-3] bâhireleri cümleye meşhûr u meşmûl iken ber-muktezâ-yı hükm-i bedî'a-yı Rabbâniyye⁷⁶ ashâb-ı kemâle ibtilâ-yı mihen ü meşakkat, lâzime-i şân-ı verâset [II-4] ü emsâliyyet⁷⁷ vâreste olmag-ıla evâhir-i 'ömr-i 'azîzleri olan biñ yüz bir senesinde⁷⁸ ba'zı vüzerâ anlara garaz u hased étmek-le işbu şeref-bahş-ı yümn ü bereket [II-5] oldukları Magosa'ya iclâen teşrîfleri vuķû'una sebep olmuş ve egerçi bu ma'nâ kendülerine kable'l-iclâ⁷⁹ cânib-i gaybdan işâret [II-6] ve ifâde zımnında hikmet-i bedî'a-yı İlâhiyye⁸⁰ müstetir olduğundan maķâmlarında sâbit [yk. 5b] olmaları tavsiye kılınmış ve ma'mâfih sebep olan [II-7] kimesne dahi müte'âkiben âfet⁸¹-i i'dâma dûcâr olup her ne ise müşârün-ileyh hazretleri bu tarafı⁸² teşrîflerinden soñra⁸³ insibâb-ı feyz-i [II-8] akdes ile nihâyet maksûdları kendülerine hâsıl ve⁸⁴ müddet-i ikâmetleri on üç mâha resîde oldukda biñ yüz iki senesi [II-9] şehri Zi'l-hiccetü'l-Harâmıñ⁸⁵ on yédinci⁸⁶ günü hulûl-i ecel-i mev'ûd ile nefsi zekiyye-i mutma'inneleri da'vet-i irci'ye lebbek-gûy [II-10] ve rûh-ı pür-fütûhları 'âzim-i nüzhet-gâh-ı firdevs-i vuslat olmuş ve cesed-i mutahharaları işbu mahall-i mübâreke defn olunmuş[tur] [II-11], *revvah 'ilâhu rûhahu ve nevvare kabrehu*⁸⁷. Haķķā ki 'azîz-i müşârün-ileyh cemî-i merâtib-i 'ilmiyye ve gaybiyye ile⁸⁸ mütehakkık ve mükâşefât-ı 'aliyye ve kerâmât-ı bâhire ile müteferrid [II-12] ve mütefevvik bir zât-ı 'azîmü'l-kadr olup yigirmi üç sene maķâm-ı irşâd ve mertebe-i kutbiyyetde kâ'im olmuşlar ve halka-i sohbet-i hâsiyyelerine [II-13] dâhil⁸⁹ olanlardan yüzden ziyâde eshâb-ı isti'dâd ve misbâh⁹⁰-ı terbiyyet ü irşâdlarından iktibâs-ı envâr-ı

⁷⁶ Rabbâniyye: Rabbâni B

⁷⁷ verâset ü emsâliyyet: vâreste-i emniyyet B

⁷⁸ senesinde: senesi B

⁷⁹ iclâ: ecel B

⁸⁰ İlâhiyye: İlâhi B

⁸¹ âfet: âfât B

⁸² tarafı: tarafa B

⁸³ sonra: -B

⁸⁴ ve: -B

⁸⁵ şehri-i zi'l-hiccetü'l-harâmıñ : şehri-i zilhiccenıñ B

⁸⁶ yédinci: birinci B

⁸⁷ Kabrehu: darîhahu A

⁸⁸ ile: -B

⁸⁹ dâhil: -B

⁹⁰ misbâh-ı : ve müsâhib B

hilâfet étmişler. 'Ulûm-ı zâhire [II-14] ve bâtinadan sâhib-i [yk. 6a] yed-i tûlâ ve belki⁹¹ kalem-i a'lâ olmalarıyla Sadrüddîn-i Konevî *kaddesa'llâhu sirrehu'l-kavî* hazretleriniñ [II-15] Fâtîha-yı şerîfe tefsîrleri⁹² ki⁹³ fi'l-hakîka gavâmız-ı haķâyıkı muhtevî olmasıyla⁹⁴ muhayyer-i 'ukûl ü ifhâm olup dört yüz seneden beru aña bir [II-16] 'ulemâ ve 'urefâdan birine ruhsâre-i ebkâr-ı ma'ânîsinden keşf-i niķâb-ı işkâl⁹⁵ müyesser olmamış iken 'azîz-i müşârün-ileyh tefsîr-i şerîf-i [II-17] mezkûrı ve *Miftâhü'l-Gayb* nâm kitâb-ı şerîfi⁹⁶bi-gayr-ı naklin ve rivâyetin⁹⁷ mutlakân ma'ânî-yi mütevâride-i kudsiyye ve ilhâmât [II-18] u sunûhât-ı gaybiyye ile dört mâh müddetde⁹⁸ şerh ve hall étmeleriyle yalıñız işbu⁹⁹ eser-i celîlleri derece-i kerâmet¹⁰⁰-i 'ilmiyyelerine [II-19] âyet-i 'uzmâ ve bundan başka *Tefsîr-i Fâtîha-yı Şerîfe*¹⁰¹ ve *Kitâbü'l-Lâyhât*¹⁰² ve *Risâletü'r-Rahmâniyye*¹⁰³ ve *Tecelliyât-ı Berkîyye* isimleriyle müsemmâ müellefât-ı münîfe [II-20] ve 'ulûm-ı zâhirede dahi *Şurûh*¹⁰⁴-ı *Risâle-i 'Adudiyye* ve *Tenkîh* ve *Havâşî-yi Mutavvel* ve *Muhtasar* ve *Telvîh* misillü musannefât-ı [II-21] vefîre ve 'ilm-i iksîrde risâle-i mu'tebereleri¹⁰⁵ 'ulûv-ı fazl u kemâllerine bürhân-ı akvâ ve 'ilm-i haķâyıkda suhuf-ı müteferrikada¹⁰⁶ [II-22] bulunan âsâr-ı nefîseleri ise hâric-i [yk. 6b] dâ'ire¹⁰⁷-i hadd-i ihsâdır. Meşreb-i 'âlîlerine gâlib olan setr¹⁰⁸ -i hâl ü fenâ, küllî âsârından olmak üzere [II-23] kabri şerîfleri dahi kubûr-ı şühedâ meyânında müstetîr ve 'alâmât-ı zâhireden mücerred ü 'ârî ve işbu iki yüz kırk senesine degin, ki [II-24] vakt-i irtihâllerinden yüz otuz sekiz sene mürûr étmişdir, merkad-i münevverleri 'uyûn-ı enâmdan mütevâri iken işbu sene-i mübârekede [II-25] tenvîr-i ebsâr-ı züvvâra meyl-i rûhâniyyetleri

⁹¹ belki: -B

⁹² tefsîrleri: tefsîrleriyle B

⁹³ ki: -B

⁹⁴ olmasıyla: olmagıla B

⁹⁵ işkâl: elkâb B

⁹⁶ şerîfi: şerîf B

⁹⁷ ve rivâyetin: bi-rivâyetin B

⁹⁸ müddetde: müddet B

⁹⁹ İşbu: -B

¹⁰⁰ kerâmet: kerâmât B

¹⁰¹ şerîfe: şerîf B

¹⁰² Kitâbü'l-Lâyhât: Kitâbü'd-Derecât B

¹⁰³ Risâletü'r-Rahmâniyye: Risâle-i Rahmâniyye B

¹⁰⁴ Şurûh: şerh B

¹⁰⁵ mu'tebereleri: mu'teberleri B

¹⁰⁶ müteferrikada: müteferrika B

¹⁰⁷ dâ'ire: dâ'irede B

¹⁰⁸ setr: -B

zuhûru-y-la mahfûz-ı hâk-i hafâ olan gencîne-i kabr-i mübârekleri müntesibât-ı tarikat-ı [II-26] ‘aliyyeden hâlen Kıbrıs muhassılı El-hâc Mehemmed Aga *da’afa’llâhu ecrehu bi-mevâhibi’l-hüsnânî* müteharrî¹⁰⁹ ve tefahhus-ı sa’y ü himmeti-y-le bu [II-27] mahâlde zâhir ü pedidâr ve müceddeden türbe-i latîfe binâsıyla erbâb-ı isti’ânet ve istifâza-i şeref-i ziyâret-i ‘aliyyelerinden¹¹⁰ vâyedâr olarak hayâtlarından işbu cezîreye sûret-i iclâda teşrifleri kaziyyesinde meknûn u müstetir olan sırr-ı İlâhî bundan böyle bu maqâm-ı mübârek [II-29] gerek ahâlî-yi memleket ve gerek erbâb-ı kürbet ü gurbete mahall-i ilticâ ve vesîle-i [yk. 7a] isticâbet¹¹¹-i du’â olmasını müntic olmaklığı-ıla¹¹² ez-ser-i nev [II-30] zâhir ü âşikâr olmag-ıla *bi-hamdi’llâhi te’âlâ* ‘asr-ı bâhirü’n-nasr cenâb-ı cihân-bânî ya’ni¹¹³ hâlen pîrâye-bahş-ı ‘âlî-baht-ı ‘Osmânî ve revnâk-efrûz¹¹⁴-ı [II-31] taht-ı saltanat-ı seniyye-i câvidânî olan şevketlü mehâbetlü¹¹⁵ kerâmetlü kudretlü¹¹⁶ pâdişâhımız, pâdişâh-ı ‘âlempenâh¹¹⁷ Sultân Mahmûd Hân-ı [II-32] sâni *lâ-zâle müeyyedin bi’t-tevfiki’-Sübhanî* efendimiz¹¹⁸ hazretlerinin zamân-ı feyz-iktirân-ı gîti-sitânlarında ‘azîz-i müşârün-ileyh misillü [II-33] kibâr-ı evliyâdan olan zât-ı celilü’l-kadriñ zuhûr-ı merkad-i mübârekleriyle ilâ yevmi’l-kıyâme¹¹⁹ ziyâretgâh-ı enâm olması devr-i ferhunde- [II-34]fâl¹²⁰-i şâhânelerinin cümle muhassenâtından oldığı erbâb-ı basara muncelî ve mümâ-ileyhiñ dahi bu vech-ile hidmet-i¹²¹ ‘azîmü’l-mertebe-i [II-35] ehlu’llâha mazhariyyeti mahz-ı tevfik-i Rabbânî idüğü emr-i celî olmag-ıla Cenâb-ı Perverdigâr zât-ı şevket-sımât Hazret-i Şehriyârî’yi cihân [II-36] durdukça serîr-i saltanat-masîr-i cihân-dârîlerinde ber-karâr ve ‘ahd-ı hümâyûn-ı hilâfet-penâhîlerinde bu misillü nice hasenât-ı celîleye [yk. 7b, II-37] masdariyyetler ile¹²² nuhbe-i edvâr ve a’sâr-ı rûhâniyyet-i

¹⁰⁹ müteharrî: taharrî A

¹¹⁰ ‘aliyyelerinden: ‘aliyyelerine B

¹¹¹ isticâbet: icâbet B

¹¹² olmaklığı-ıla: olmagıla B

¹¹³ ya’ni: -B

¹¹⁴ efrûz: efrûn B

¹¹⁵ mehâbetlü: -A

¹¹⁶ kudretlü: -B

¹¹⁷ ‘âlempenâh: ‘âlemiyân B

¹¹⁸ efendimiz: -B

¹¹⁹ kıyâme: kıyâm A

¹²⁰ fâl : hâl B

¹²¹ hidmet-i: hidmete B

¹²² masdariyyetler ile: masdariyyetle A

evliyâu'llâhu hemîşe kendülerine yâver-i feyz ü necât ve intizâr¹²³
eyleye, âmîn sümme âmîn. [II-33] 'Azîz-i müşârün-ileyhiñ
irtihallerine 'İsmâ'îl Hakkî Efendi hazretlerinin nazm ü inşâd¹²⁴
buyurdıkları târîhdir¹²⁵:

Bülbül-i hoş-lehçe-i gülzâr-ı ma'nâ ya'ni şeyh¹²⁶
Bulmadı âhır bu fânide beğâdan râyiha¹²⁷
Kudsiyân-ı pâk-dil Hakkî el açup dâdiler¹²⁸
Rûh-ı pâki-çün 'azîziñ okuyalım Fâtiha¹²⁹

Mağâm-ı eş-şeyh firdevs ü tûbâ 1102
Sene-i h[icriyye] 1102

[Der-kenâr:] Ketebehu hâdim-i fukarâ-yı Mevlevî-hâne-i Lefkoşa,
Seyyid Feyzullâh Dede sene 1251.

Belgeler, Fotoğraflar

Kutub Osman Türbesi'nin dışarıdan görünüşü.
(Metin Akar arşivinden).

¹²³ intizâr: intisâr A

¹²⁴ inşâd: inşâ B

¹²⁵ târîhdir: târîh-i nazîm hâzâ: B

¹²⁶ ya'ni şeyh: -B

¹²⁷ Bulmadı âhır bu fânide beğâdan râyiha: -B

¹²⁸ el açup dâdiler: -B

¹²⁹ Rûh-ı pâki-çün 'azîziñ okuyalım Fâtiha: -B. Bundan sonraki bilgiler B'de bulunmamaktadır.

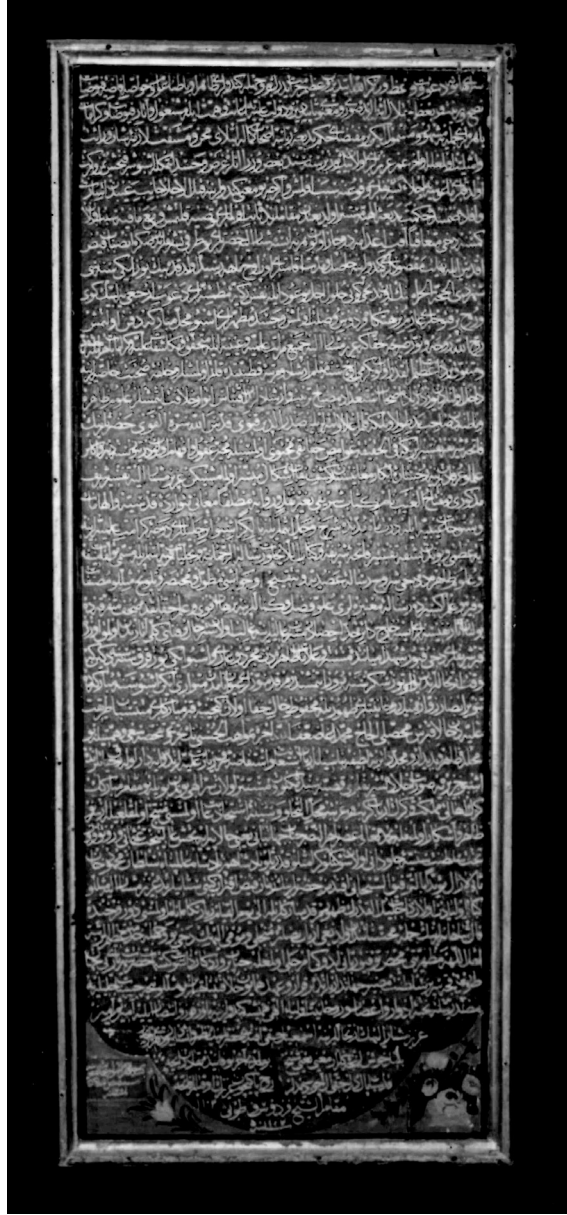

Kutub Osman Türbesi'nin içeriden görüntüsü.
(Metin Akar arşivinden).

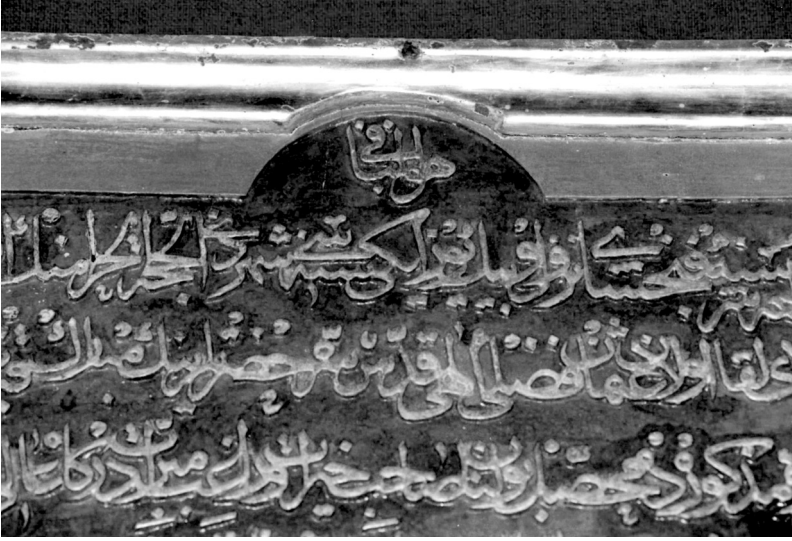

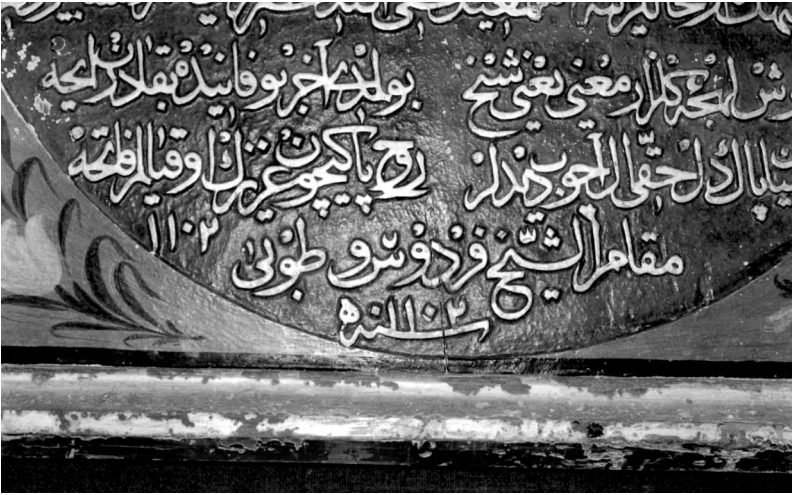
Türbe Kitâbesi-I (Metin Akar arşivinden).

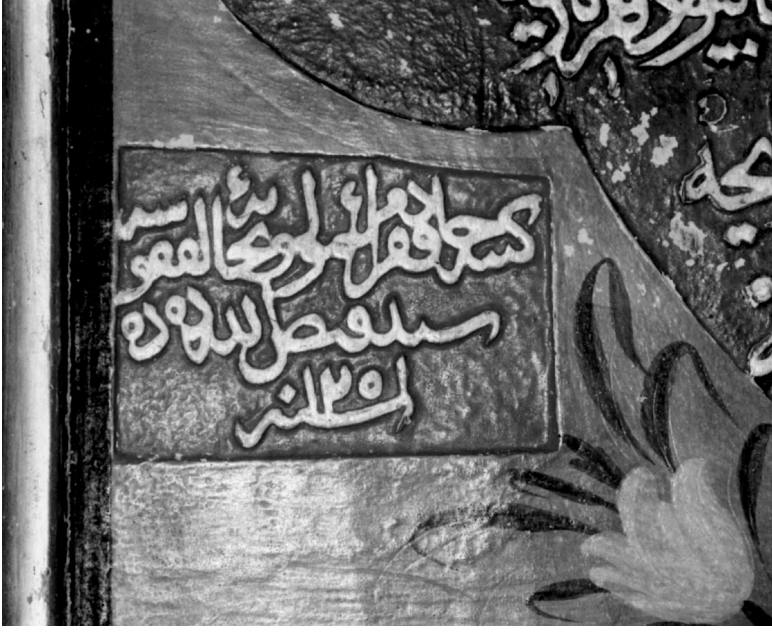
Türbe Kitâbesi-II (Metin Akar arşivinden).

Türbe Kitâbesi-I'den ayrıntı (Metin Akar arşivinden).

Türbe Kitâbesi II'den ayrıntı (Metin Akar arşivinden).

Türbe Kitâbesi-II'den ayrıntı, ketebe kaydı (Metin Akar arşivinden)

Türbe Kitâbesi-II'den ayrıntı, güldeste (Metin Akar arşivinden).

Kaynaklar

- Akar, Metin – Karakartal, Oğuz. (1997) “I. Dünya Savaşı’nda Kıbrıs’taki Esir Türk Askerleri ve Gazimağusa Çanakkale Şehitliği”, *BİR- Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 7: 7-18.
- Akar, Metin. 1998. “Kutup Osman Efendi ve Kıbrıs’ta Bıraktığı İzler”, *I. Uluslararası Türk Dünyası Eren ve Evliyaları Kongresi Bildirileri*, 29-42, Ankara.
- Alasya, Halil Fikret. 1998. *Tarihte Kıbrıs*, 317, Lefkoşa.
- Andız, Sevinç. 1990. *Kıbrıs’ta Vakıf Tarihi Eserler*, 46-47, Lefkoşa.
- Aslanapa, Oktay. 1975. *Kıbrıs’ta Türk Eserleri*, 25, İstanbul.
- Cobham, C. D. 1908. *Exerpta Cyria Materials for a History of Cyprus*, 352, Cambridge.
- Dede, Seyit Feyzullah, 1251. [türbe kitâbesi], Cambulat Müzesi, Gazimağusa.
- Fehmi, Hasan. 1987. *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti El Kitabı*, Lefkoşa, s.138-139.
- Hakeri, Bener Hakkı. “Kutup Osman Tekke ve Türbesi”, “Kutup Osman Tekkesi Planı”, *Kıbrıs Türk Ansiklopedisi*, I: 221, II: 427, [Lefkoşa].
- Kütükoğlu, Bekir. 1979. “Süleyman II”, *İslâm Ansiklopedisi*, XI: 155-170, İstanbul.
- Metin, Hüseyin. 1959. *Kıbrıs Tarihine Toplu Bir Bakış*, 229-231, Lefkoşa.
- Râşid, *Tarih*, III: 123-124.
- Rıza, Suphi. 1951. *Mağusa’da Tarihî Yerler*, 17-24, Lefkoşa.
- Süha, Ali. 1969. *Millî Arşiv, I. Kitap*, “Seyyid Mehmed Ağa Vakfı”, 1824; 44, Lefkoşa.
- Şeyhî, Mehmed Efendi. 1989. *Vekâyü’l-fuzalâ, Şekâyiku’n-nu’maniyye ve Zeylleri*, II,III:90, hzr. Abdülkadir Özcan. İstanbul.
- Uşşâkîzâde İbrahim Efendi. *Zeyl-i Şekâyık*, Süleymaniye Ktp, Hamidiye Bl., no. 943, yk. 409^a vd.
- Vassaf, Hüseyin. *Sefîne*, III: 22-26.
- Kaynak kişi: RAİF, Dinçer. 10.09.1938 tarihinde GaziMagosa’da doğmuştur. Aynı şehirde Namık Kemal Lisesi’nde Beden Eğitimi Öğretmenliği yapmış, bu görevden emekli olmuştur. Doğu Akdeniz Üniversitesi’nden Alan Araştırmacısı sertifikası almıştır. Halen hayattadır. Son türbedar hakkındaki bilgileri bize 29.03.1997 tarihinde, Gazimağusa’da yüzyüze görüşmemizde vermiştir. Kendisine teşekkür ederiz.